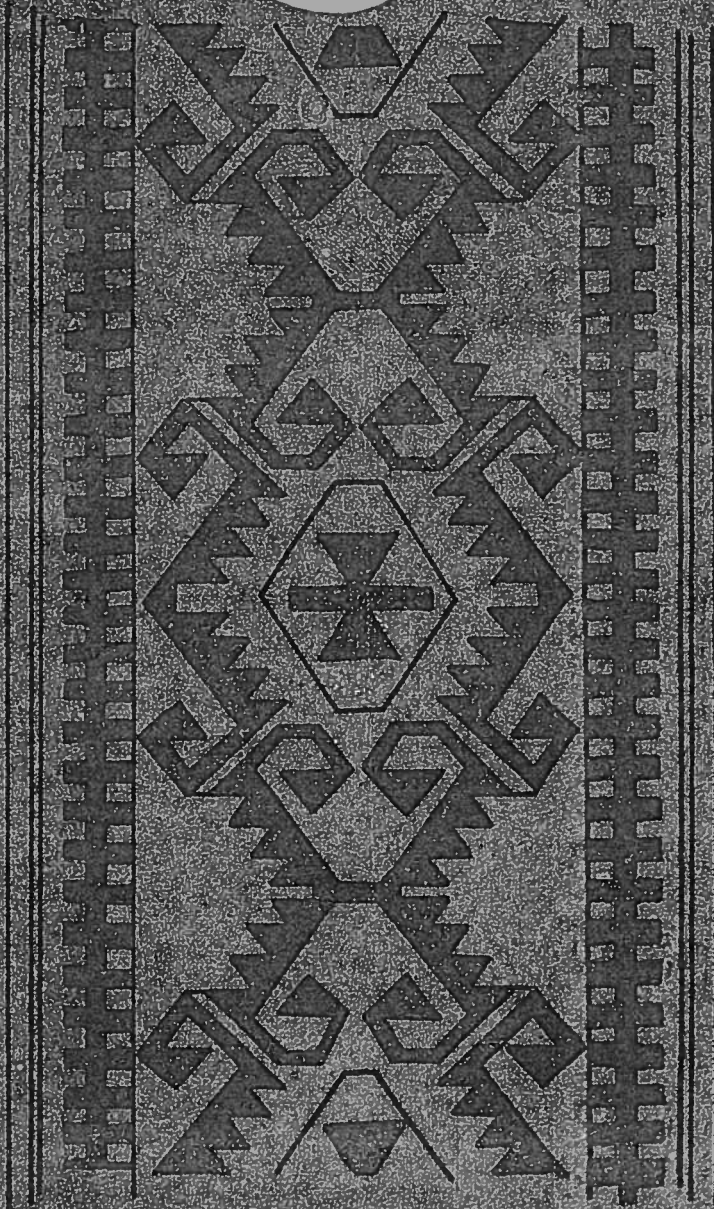

ođın

FIKİR VE SANAT DERGİSİ

3/69

Sahibi:

Ağın Kültür Derneği adına
Gülçin BAYTAŞ

★

Bu sayıda yazı işleri müdürü:
Hüseyin KABASAKAL

★

Dergi Yönetmeni:
Rüşti ASYALI

★

Yazı Kurulu:
Nihat ASYALI, Dr. Vâkîf
ÖZKUL, Ülkü SOYLU, Nihat
İSPİR, Erkal GENÇAYDIN

★

*Yönetim ve Haberleşme
adresi:*

İç Cebeci Özsoy sokağı
No: 3/4 — ANKARA

★

Gönderilen yazılar "Yazı
Kurulu" nun incelemesin-
den geçer.

★

Gönderilen yazılar, yayım-
lansın veya yayınlanmasın,
geri verilmeyeceği gibi telif
ücreti de ödenmez.

★

Dergimiz ayda bir çıkar.

★

YIL: 3 SAYI: 27
MART 1969

★

FIATI: 200 Kırş.
YILLIĞI: 24 TL.

★

Dizgi ve Baskı:

TÖYKO matbaası

Tel: 10 41 68
Ulus — ANKARA

Sevgili Okuyucular

Bu sayımızın hazırlanması, düzenlenmesi ve size ulaşması hem çok geç, hem de çok güç oldu. En içten duygularımızla, düşüncelerimizle sarılmıştık dergimize. Canla başla da çalışıyorduk. Ama ötedenberiden gelen kösteklemeler, en acısı da kendi içimizden çıkan, bazı çatışmalar, düşünce ayrılıkları ve tartışmalar, bu geçliğin ve de güçlüğün nedenleri oldu.

Ağın Dergisi, onu anlamak isteyen dostlarının da bildiği gibi, dün de, bugün de bir ideolojinin savunucusu ve yayıcısı olmadı. Ama kendisine gelen tüm düşünce, duygu ve isteklere sayfalarını açtı. Her okuyucusuna birşeyler söylemek amacıyla ve dileğinde idi. Bunları yaparken de kişisel duyguların, çıkarların tutsağı olmadı, olamazdı da. Kısaca dergi, her türden düşüncenin tartışılabileceği bir forum olma yolunu tuttu.

Bilindiği gibi, hangi türden çalışma olursa olsun, çalışan yıpranır. Bu yıpranmanın nedenleri de çok çeşitli olur. Ağın Dergisi okuyucusunun malıdır. Bizler dergimizi, onun bir grup okuyucusu olarak, tüm yorgunluk ve güçlüklerini gönülden yüklenerek bugüne kadar getirdik. Bugün, yukarıda anlatmağa çalıştığımız zorunluluklar ortaya çıktı. Durum bu olunca, en iyi dileklerimizle, bu yararlı görevi, yorulmamış, yıpranmamış değerli arkadaşlara devrediyoruz. Desteğimiz yeni dergicilerle birliktedir.

Dün, bugün olduğu gibi, yarın da yeni yeni tepkiler, kösteklemeler, çatışmalar olacaktır. Öyle ise çıkacak tartışmaların toplum yararına olduğunu anlayabilmek için, kişisel düşünce ve konuşmalardan çok, karşılıklı düşünce alışverişi biçiminde olmasını daha yararlı ve olumlu görüyoruz. Bu yüzden de olayları aydınlığa kavuşturacak "Açık Oturum"lar düzenlenmesini salık veriyoruz. Bizler bu oturumlara her zaman hazırız.

Bu arada, derginin durumundan haberi olan bir dernek şubemizin bildirdiği gibi, biz de ayrılırken diyoruz ki: derginin yürümesi aksarsa, yine bizlere iş düşerse, çalışmayı görev biliriz.

Hoşça kalın!

AĞIN DERGİSİ YÖNETİCİLERİ

HALK KÜTLELERİNİN ÖNEMİ

Sabahattin YENTÜR
Stuttgart

Ufak bir azınlığın halk kütlelerini sömürmesini haklı çıkarmak için baş vurulan yollardan biri de, halk kütlelerinin, bir şeyden anlamaz, yeteneksiz, her emre eyvallah demesi gereken, hareketsiz bir kafasızlar yığını olarak tanımlanmasıdır. "Ođunu aday göstersem, milletvekili seçtiririm" sözü bu anlayışın yoğun ifade biçimidir.

Yukardaki kuramdan giderek çıkarılmuş prensiplerden biri de, "halka rağmen halk için" prensibidir. Bu ise, bilimsel olmayan o teorinin bal-şekerle sıvanmış biçimidir.

Bugün Türkiye'mizde birçok toplumcunun bu anlayışı benimseyerek, hakim sınıfın dümen suyuna gittiklerini üzüntüyle izliyoruz. Bu anlayış, sömürücü güçlerin, gerçekleşmesi için can attıkları bir olayı toplumcu hareketin en ciddi engellerinden birinin gelişimini, yani toplumcu hareketin bölünmesini hızlandırmaktadır. Ağa - komprador - emperyalist üçlüsünün pastasına yağ sürülmektedir. Hatta bu türlü düşünceler demokrasinin kaldırılmasını bile, haklıymış gibi gösterecek niteliktedir.

Halk nedir? Halk, çıkarları birbirinden farklı çeşitli sınıf ve tabakalardan meydana gelir. Bunlar arasında, sömürülenlerle sömüreni, ilericilerle tutucu-gericiyi göz önünde bulundurmak gerekir. Esas olarak halk kütleleri toplumsal üretimi sağlayan, elinden iş çıkan sınıf ve tabakalar anlamına gelir. Yani kısacası, emekçi kütleler.

Emekçi kütlelerin en önemli özelliklerinden biri, üretici olmalarıdır. Üreticilik toplumsal yaşantının en önemli koşuludur. Bir an kibrit, çakmak gibi alev çıkarıcı şeylerin yok olduğunu, üretimlerinin durduğunu düşünelim. Günlük yaşan-

tının nasıl felce uğrayacağını göz önüne getirebiliriz. Çok basit bir şey olarak görülen kibritin yokluğunda, yemekler pişmeyecek, odalar ısınamayacak, hamamlar yanamayacaktır. Ortalığı soğuktan kırdanan, midesinde sıcak bir aş olmayan, kirli pasaklı insanlar dolduracaktır eğer mevsim kışsa. Fantazi yeteneği kuvvetli okurlar, daha derin düşünebilirler. Bu küçük örneği biraz büyütüp, ağır sanayi mamülleri üretiminin durduğunu düşünersek, ya da sebze üretiminin, emekçi kütlelerin üretici özelliğinin önemini çok daha iyi kavrarız. Sendikacılar bunu iyi bilirler ve grevlerde işverene karşı silâh olarak kullanırlar. Üreticilik aynı zamanda toplumsal gelişmenin en önemli şartıdır. Emekçiler, çalışmalarıyla ulusal servetin büyümesini ve gelişimini sağlarlar. Etrafımızda gördüğümüz her şeyde emekçilerin, el emeği elin teri gizlidir. Üretimi sağlayan üretim maddeleri de onların eseridir. Üretim maddeleri, torna tezgâhı, puluk vb. gibi üretimi sağlayan maddelerdir.

Sömürücülerin üzerine oturdukları muazzam servetler de emekçilerin nasırlı ellerinin eseri, alın terlerinin iç edilmiş kısımlarıdır. Ve bu emekçilerin emeklerini satmak mecburiyetinde olmalarının sonucudur.

Halk kütlelerinin özellikleri yalnız yukardakilerle son bulmaz. Halk kütleleri ilericidirler, yenilik ve gelişmeden yanadırlar. Burada sözü halkın bir parçasına, halkın çocuğuna, keresteci Ali Rıza Efendinin oğlu, ilkokul öğretmeni Kırmızı Hafız'ın torunu, birinci kurtuluş savaşımızın önderi, Atatürk'ümüze vermek istiyorum :

"Türk milletinin istidadı ve kat'i kararı medeniyet yolunda durmadan yılmadan ilerlemektir."

"Halkla çok temasım vardır. O saf kitle bilmezsiniz ne kadar yenilik taraftardır."

"Halk müreffeh, müstakil, zengin olma kistiyor."

"Ben ulusun vicdanında ve geleceğinde sezdiğim büyük gelişme yeteneğini bir ulusal sır gibi vicdanımda taşıyarak yavaş yavaş bütün toplumumuza uygulamak zorundayım."

"Halk yalnız maddesel değerlerin yaratıcısı değildir. Türküleri, şiirleriyle, masalları, destanlarıyla, işlemeleri, halk oyunlarıyla ve halk hikâyeleriyle fikir ve kültür değerlerinin yaratıcısıdır. O, fikir ve kültür değerlerinin bitmez tükenmez kaynağıdır. Sonsuz bir enerji halkın anonim ruhunda depo edilmiştir. Onun değerleri saymakla tükenmez. Kerem ile Aslı, Aşık Garip hikâyesi, Karacaoğlan'ın şiirleri, Karadeniz'in horonu, Ege'nin Zeybeği ve Elâzığın çayda çırası şöyle ilk anda akla gelen halk değerlerinin bir parçasıdır. Sazda çırpma usulü ile çok sesli müziğe geçiş, yine bu değerlerin bir başka alanda görünüşüdür. Nasreddin Hoca halkın nükte yeteneğinin vücutlanmış biçimi değil midir?"

Bütün seçkin sanatkârlar ilhamlarını halk sanatının hazinesinden alırlar. Halkın hislerini, düşüncelerini, ümitlerini dile getirirler. Ancak böylece gelecek kuşaklar için unutulmaz büyük eserler verirler. Kısacası halkın değerleri yeni değerler doğurur.

Halk kitleleri aynı zamanda büyük zekâ ve kabiliyetlerin bitmez tükenmez hazinesidir. Tarihimiz halktan gelen büyük kabiliyetlerin örnekleriyle doludur. Ama genel bir istatistik yapılsa, hakim sınıflardan gelme kabiliyetlerin oranının daha yüksek olduğunu görürüz. Bunun nedeni, hakim sınıf mensuplarının analarından daha zeki, daha kabiliyetli doğmaları değildir. Onların kabiliyet ve zekâlarını geliştirecek ortamları vardır, imkânları vardır. Bu yüzden gelişme şansları çok yüksektir. Oysa, örneğin, 20.000 kö-

yünde daha ilkokul bile bulunmayan Türkiye'mizde nice zekâlar yozlaşmakta, gelişme olanağı bulamamaktadırlar. Bu, günümüzün hakim sınıfı burjuvanın bilinçli olarak yürüttüğü politikanın bir sonucudur. Yalnız eğitimi engellemekle kalmayan burjuva, emekçi kitlelerin, yurt yönetiminde gerçek ağırlıklarını koymalarını önlemek için fikirsel, psikolojik, zoraki her türlü çarelere baş vurmaktadır. Halkı sevenler komünistlikle suçlanmaktadırlar. İlerici öğretmenler bakanlık emrine alınmaktadır. Birçok kitaplar komünistlik iddiasıyla toplatılmıştır. Fikir suçlusu diyerek birçok vatanseviler hapse atılmıştır. Yetişen kuşağın gözünü korkutmak için, bir ortaokul öğrencisi yankesicilerin arasına hapse tıkılmıştır. Okullarda birçok şeyler yanlış öğretilmektedir. Örneğin, emperyalizmin Osmanlı halkının canına okuduğu dönem, batıllaşma hareketi olarak öğretilmektedir. Yazının başındaki saçma teori halka benimsetilmiştir. Halk :

— Biz cahiliz, annamak, demekte ve burjuvadan medet ummaktadır. Bunu da:

— Bizim gücümüz yetmez, devlet yap-sın, başımızdakiler daha iyisini bilirler, şeklinde ifade etmektedir.

İşte bu fikirsel, psikolojik, zoraki baskı altında halk kitleleri susuyorlarsa, bu onların mücadele potansiyeline sahip olmadıkları anlamına gelmez. Çünkü: Ağanın emrinde çalışıp kahrını çeken onlardır. İrgatlık yaparak emeğini satmak zorunda olan onlardır. Zonguldak'ta hak-kını ararken vurulan onlardandır. Yarat-tığı değerın aslan payını fabrika sahibine vermek zorunda olanlar onlardır.

Komisyoncuya ürettiğini değeri fiyatına satamayan onlardır. Ve Amerikalılara ikili anlaşmalarla onların vatanında imtiyazlar verilmektedir. Onların vatani Amerikalıların ileri karakolu durumuna getirilmiştir. İthalât-ihracatçısının, zam-ların en alâ kazığını onlar yemekteler.

Bu düzensiz düzenin düzeltilmesinde en çok onların menfaati vardır. Halk küt-

leleri bunları görmekte, yaşamakta ve mücadelesini yapmaktadırlar. Ancak onların bilinçlenmemiş olanları mücadelesini pasif olarak yapmaktadırlar. Örneğin, halk kütlelerinin, zengin burjuva sınıfının yaşantısına "bu gâvurluktur" diye karşı çıkması pasif mücadelenin ta kendisidir, Nem alacak felek benim, türküsünün yıllarca en tutulan türkü olarak kalması pasif mücadelenin bir başka görünüşüdür. Bu türkünün yasak edilme teşebbüsü, radyoda kaldırılmaması bir tesadüf değildir. Burjuva tarafından bilinçli olarak yapılmıştır. Nurculuk akımının alıp yürümesi de pasif mücadelenin bir başka alanda verilmesidir. Halkın içinde mücadele, hakkını alma potansiyeli yatmaktadır. Bilinçlenmiş toplumcuların bilinçlenmemişleri aydınlatarak en tabii müttefiklerini saflarına almaları gerekir.

Açılmamış gonca güller, açacak elleri bekliyor.

Birinci kurtuluş savaşımızı zafere götürenler, o zamanlar birçok akıllı geçinenin küçümsediği Anadolu halkı değil miydi? Emperyalizme karşı ilk özgürlük savaşı onların eseri değil midir?

Bugün halkı şu bilince erdirmenin güdür:

Sen yaşantının içindesin. Fedakârlık, ideal, dâvasına bağlılık yeteneği, sayıca kuvvet sende.

Sen ilericisin. Sen bitmez tükenmez kuvvet kaynağısın. Sen halksın.

Seni ancak sen kurtaracaksın.

V E F A T

Hemşehrilerimizden Aysel Sobay, 14.3.1969 günü Bozüyük'te vefat etmiştir. Merhumeye tanrıdan rahmet, Sobay ailesine başsağlığı dileriz.

özgürlük

Özgürlük, kişinin toplum yararına aykırı düşmeyen, sınırları kanunlar ile tespit edilen ve güven altına alınan haklar topluluğudur. Genel olarak sivil ve politik olmak üzere iki başlık altında incelenir.

Sivil özgürlük, aşağıda özetlemeye çalışacağımız hakların, ne kendi hükümeti ne de başka bir hükümet, kuruluş ya da kişiler tarafından çeşitli şekillerde kısıtlanıp, baskılanmadan eylem haline geçirilebilme serbestisidir. Zamana, yere ve içinde bulunulan kültürün özelliklerine göre değişebilir. Bununla beraber temel hak ve özgürlük düşüncesinin köküne bütün tarih boyunca, incelenen bütün kültürlerde raslanmıştır ve bu düşünce hiç değişmemiştir. Özgürlük kavramının hayvan toplumlarında da var olduğunu, kendi toplum kanunları ile tespit edildiğini yapılan çeşitli incelemeler bize göstermektedir.

Sivil özgürlük ve hak terimleri pek az da olsa birbirlerinden farklıdır. Birincisi daha çok düşünce ve eylem serbestliği, ikincisi ise daha çok eşitlik kavramı (ırk, din, renk, milliyet vs.) ile ilgilidir. İlk bakışta da anlaşılacağı gibi ikisi de birbirlerinden ayrı ayrı olarak düşünüldüğünde hiç bir anlam taşımazlar. Özgürlüğünü kaybeden birisi kendiliğinden eşitliğini de kaybedecektir. Bundan dolayıdır ki günümüzde "sivil özgürlükler" ve "haklar" terimleri birleştirilmiş ikisine birden "insan hakları" denilmiştir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yasasının üçüncü maddesi şöyle der : "herkesin hayat, özgürlük ve kişisel güven hak-

üstüne

Dr. Çetin BÜYÜKBERKER
Ruh ve Sinir Hastalıkları Uzmanı

kı vardır." Burada şunu belirtmek gerekir. Hiç bir insan yardımsız hayatını, özgürlüğünü, güvenini sağlayacak, garanti altına alabilecek kadar kuvvetli değildir. Keza hiç bir ikincil kuruluş da bunu yeteri kadar sağlayabilecek güçte olamaz. Bunların sağlanması gerek devlet sınırları gerekse devletlerarası düzeyde olsun önce hükümetlerin, sonra da Birleşmiş Milletler Kurulunun birinci derecede önemli görevleri arasındadır. Bu görevin başarılamadığı ülkeler ve ülkeler arası düzeylerde tamiri mümkün olmayan olaylara yer yer raslamaktayız. Macaristan, Çekoslovakya ve asırlardan beri savaşız gün görmeyen bugünkü Vietnam halkının, değişik renk ve düşünce sahibi insanların başına gelenler, hepimizin bildiği gerçeklerdir. Bunları önlemek yukarıda da belirtildiği gibi hükümetlere ve Birleşmiş Milletler Kuruluna düşen bir görevdir. Şimdi ilginç bir yön üzerine eğilelim : Bütün devletler ve Birleşmiş Milletler Anayasalarında özgürlükler, gerek bireysel, gerekse devletler arası anlamda olsun, uzun yıllar önce garanti altına alınmıştır. O halde acaba süregelen acı olayların sebebi nedir?

Birincisi, genel olarak, bireyin kendi yararına hareket etme özelliği, ikincisi ise eğitim problemidir. Şimdi devletleri bireylerin meydana getirdiği önerisini göz önüne alalım. O halde devletler kendi çıkarlarına hareket edeceklerdir. Bir insan, dolayısıyla devlet eğitilmiş olabilir. Bu eğitim, ancak diğer insan ya da devletlerin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterdiği anda gerçek eğitimidir.

Aynı yasanın diğer maddeleri başka başka sivil özgürlükleri garanti altına alır. Esaret yasaklanmıştır.

Hiç kimse sebepsiz ve indi olarak tevkif edilemez, yakalanamaz veya sürülemez;

herkesin dürüst olarak muhakeme edilme hakkı vardır; suçlu olduğu şüphe götürmez bir şekilde ispat edilene kadar herkes suçsuzdur; insani olmayan cezalara çarptırılamaz. Herkesin düşünce, eylem, konuşma ve diğer iletişim şekilleri, toplanma ve birleşmeler, mülkiyet, gizlilik, istediği yerde ikamet etme ve memleket dışına çıkabilme gibi bir çok özgürlükleri vardır. Birleşmiş Milletler Kuruluşu bu özgürlükleri korumaları için üyelerine tavsiyelerde bulunmuştur. Ayrıca bir de bizim de üyesi bulunduğumuz eylem yetkisi olan Avrupa İnsan Haklarını Koruma Kuruluşu vardır. Kendi ülkesi sınırları içinde, bu yasada belirtilen hak ve özgürlükleri elde edemeyenler, bu kuruluşu boş verebilirler.

Politik özgürlük terimi, kişilerin istedikleri politik doktrinleri benimsemeleri ve bu çerçeveler içinde hareket edebilme serbestisi demek değildir. Bu durum, sivil özgürlükler (düşünce ve hareket özgürlüğü) içinde mütalâa edilir. Politik özgürlük, k'şinin hükümete katılabilmesi (oy verme) ve devlet memuru olabilmesi hakkıdır. Birinci Dünya Harbinden sonraki sosyalist hareketler ve ekonomik dislokasyonlar nedeni ile bu özgürlük gittikçe artan bir şekilde ekonomik yönden değerlendirilebilmektedir. Anglo-Amerikan memleketlerde ise demokratik devlet ve hukuk sistemi ile eş anlamda kullanılmaktadır.

İnsanoğlu özgür doğar, dolayısıyla geniş anlamda şekli ne olursa olsun, bütün devletlerde özgürdür, bağımsızdır. Tarih bize gösteriyor ki dünya sulhu daima çesitli hak ve özgürlüklere, ister bir devlet içinde ister devletler arası düzeyde olsun, gösterilen saygısızlık yüzünden bozulmuştur; bunu her zaman akıldan tutmak gerekir. Düşününün dediği gibi, tarihi bilmeyenler onu yeniden yaşamaya mecburdurlar.

RADYOİZOTOPLARDAN BİRKAÇ SÖZ

Yurdanur TULUNAY
İngiltere

İnsanlık tarihinin en önemli buluşlarından biri atom erkesinin (enerjisinin) ortaya çıkarılmasıdır. Bu erkenin üretildiği ilk reaktörün kurulması ile de atom ilmi uygulama alanına girmiştir. Yeni erke onu kullanacakların anlayış ve yönelimine göre çeşitli amaçlara hizmet etmek, o ana dek "imkânsız" olanı "imkânlı" hale sokmak için beklemekteydi. Gerçekten de, binleri bir anda yok eden güçlü bombalardan, insanların sağlık ve rahat içinde yaşamalarını sağlayacak yeni metotlara kadar pek çok alanda uygulandı ve uygulanmaktadır. Bu güç. Örneğin, bu gün elektriksel ya da başka çeşit güç üretilmesinde ana elemanlardan biri olan ısınnın atomdan elde edildiği bir çok santral çalışmaktadır. Ayrıca, reaktörlerin yan ürünleri olan radyoizotoplardan ilmi araştırmalarda, tarımsal çalışmalarda, tıp ve sanayide büyük ölçüde faydalanılmaktadır. Günlük hayattan canlı örnekler verilebileceği için bu yazıda radyoizotopları basitçe tanıtmak istiyorum.

"Bir bakır cezve aldım" diyen biri, aslında hiç farketmeden şu anda, tabiatın tanınan 103 kimyasal elemanından birinin adını kullanır: bakır, hidrojen, oksijen, demir, altın, çinko, fosfor, iyot, radyum, uranyum vs. Bu 103 elemandan örnekler olarak verilebilir. Her madde bu elemanlardan birinden veya birkaçının birleşmesinden meydana gelmiştir. Maddenin kendi özelliğini taşıyan en küçük parçasına "molekül" denir. Molekül de parçalanırsa, artık önceki maddenin özelliğini taşımayan birimlere, atomlara ayrılır. Örneğin, su molekülü ayrıştırıldığında oksijen ve hidrojen atomları çıkar. Atom, bir çekirdek ve bunun etrafında dö-

nen uygun sayıda parçacıklar, elektronlardan yapılmıştır. Ayrıca çekirdekte de fiziksel özellikleri farklı ve sayıları maddenin cinsine göre değişen proton ve nötron adlı parçacıklar vardır. Protonların sayısına göre elemanların kimyasal özellikleri değişir ve farklı adlar alırlar. Ayrıca, elemanlar proton sayılarına göre sıralanarak "periyodik cetvel" denen bir tablo hazırlanmıştır. Bir atomun çekirdeğinin yüksek erkeli ışınlar veya parçacıklar yayarak aniden parçalanması olayına "radyoaktivite" denir. Radyoaktivite ya cetveldeki elemanlardan bazıları, örneğin pay olarak elde edilebildiği gibi, periyodik uranyum, radyum vs. doğal kaynaklardır. Çekirdekten ışın ya da parçacık yayılması proton veya nötron sayısının değişmesine ve başka bir elemanın ortaya çıkmasına yol açar. Bu olay bazen proton sayısı değişmeden sadece nötron sayısı değişerek meydana gelebilir. Sonuçta ortaya çıkan elemanın eskisi ile aynı sayıda protonu olduğundan bu iki maddenin kimyasal özellikleri, adı ve periyodik cetveldeki yerleri aynıdır. Ancak, kimyasal olmasa bile fiziksel yönden biraz farklı olan bu iki elemanı ayırt etmek için izotop terimi kullanılır. Bu terim iki elemanın periyodik cetvelde *aynı yerde* olduklarını belirtmektedir: iso=aynı topos=yer anlamına gelmektedir. İzotoplar, kararlı ve kararsız izotop (radyoizotop) olmak üzere ikiye ayrılırlar. Yaydıkları ışınları ve parçacıkları sayarak radyoizotopların atomlarını izlemenin kolay oluşu, duyar sayaçların yapılabilmesi, seri halinde yapay radyoizotopların elde edilebilmesi bunların bilimsel araştırmalarda, tıpta, sanayide yaygın olarak kullanılabilmelerini sağlamaktadır.

RADYOİZOTOPLARIN BİYOLOJİK VE TARIMSAL ÇALIŞMALARDA KULLANILMASI

Radyoizotoplar bitki ve hayvanların büyüme mekanizmasının, hastalıklarındaki gizli tarafların anlaşılmasında, verimliliklerinin artırılmasında önemli rol oynarlar. Yeterince verilirse radyoaktif ışınlar biyolojik değişimler meydana getirirler. Bu değişmelerin çoğu zararlı olmakla beraber faydalıları da vardır. Bir örnek olarak bitki ıslahı alınabilir. Bitki ve hayvanların karakterlerinin kuşaklara "gen" denen hücre elemanları ile geçtiği bilinmektedir. Radyoaktif ışınlar ile genlerde kısa sürede ve kolayca değişimler yapıp çok çeşitli genler elde edildikten sonra en uygun çiftler bulunup birleştirilerek hastalığa dayanıklı, çabuk gelişen yüksek verimli bitkiler ve tohumlar üretilmektedir.

Hayatın devamını sağlayan özümleme (fotosentez) olayı, özetle, bitkilerin havadan karbon dioksit gazını alarak yeşil maddelerinin (klorofil) aracılığı ile enerji değeri büyük olan şeker, nişasta gibi maddeleri depo etmesidir. Bitkilere radyoaktif karbonla yapılmış karbon dioksit gazı verip, radyoaktif karbonu izleyerek özümleme incelenmiş ve örneğin, yağ ve proteinlerin bu olay sonunda meydana geldiği anlaşılmıştır.

Kolayca izlenebilme özelliklerinden faydalanılarak radyoizotoplar ile virüs, bakteri veya mantar ile yayılan bitki hastalıklarının yayılış ve etki düzenleri incelenip yok edilme çareleri aranmaktadır.

Toprağın tarıma elverişliliği sadece içindeki minerallere değil fakat suyu tutma yeteneği, su miktarı, oksijen ve karbon dioksit gazlarını geçirme durumu, köklerin ilerleyebilme kolaylığı gibi fiziksel özelliklerine de bağlıdır. Radyoaktif ışınların da ısı ve ışık ışınları gibi farklı yoğunlukta ve yapıdaki maddelerden geçerken farklı şekilde zayıflamalarından faydalanılarak toprağın yoğunluğu ve su miktarı ölçülebilir. Örneğin, incelenen toprakta bir iki metre aralıklı iki dar ku-

yu açılıp kuyulardan birine, çeşitli derinliklere radyoaktif ışın yayan madde, ötekine de aynı derinliklere duyar bir sayaç indirilip sayma sonuçlarına göre toprağın yoğunluk ve su miktarı hesaplanabilmektedir. Toprağın gazları geçirgenliği radyoizotopların izlenebilme özelliklerinden faydalanılarak incelenebilir. Fosfor toprağı verimli yapan önemli bir elemandır. Radyoaktif fosforla yapılan deneyler toprağın fosfor bakımından durumunu ve sonuç olarak verimliliğini belirtmesinden dolayı önem taşırlar. Bitkilerin gelişiminde önemli olan kükürt, potasyum, kalsiyum, demir ve magnezyum gibi elemanların topraktaki durumu da gene aynı metotla analiz edilebilir. Bu deneylerin sonuçları yardımı ile, toprağın ve yetiştirileceklerin cinsine göre özel gübreler yapılmaktadır.

Ürünler, sürüler ve yiyecekleri, giyim ve ev aşıyalarını, binaları etkileyen zararlılarla savaşta ilaçlar ve mekanik aletler yanında radyoizotoplar da geniş uygulamalar bulmaktadır. Yeterli radyoaktif ışın verilerek halı depoları, tütün balyaları, pirinç çuvaları ve tahıl silolarına, paketlenmiş yiyeceklere dadanan zararlılar yok edilebilir. Bazı hallerde erkek zararlılar radyoaktif ışınlarla kısırlaştırılarak sürüye katılıp üreme kontrol altına alınabilmektedir. İyi taraflar yanında, zararlı ölülerinin yiyeceklerden ayıklanmasındaki, geniş hacimlerin radyoaktif ışınlarla tutulmasındaki zorluklar gibi engellerin bulunması pratik uygulamalara hemen geçilmesini önlemektedir.

Çiftlik hayvanlarının yemine zararlı olmayacak kadar katılan radyoaktif madde sindirim sırasında ve vücutta yerleşeceği yere gidene kadar sayaçlarla izlenip bilgiler edinilmektedir.

RADYOİZOTOPLARIN TIPTA KULLANILMASI

Radyoizotopların duyar sayaçlarla izlenebilme ve radyoaktif ışın yayma özel-

liği bunların tıpta teşhis ve tedavide önem kazanmalarını sağlamaktadır. Teşhisteki uygulamaya örnek olarak radyoaktif iyot verilebilir. Vücuttaki troid bezi iyot toplar. Kimyasal olarak normal iyottan farklı olmayan radyoaktif iyot da zararsız ölçüde vücuda verilince troid tarafından toplanır. Radyoaktif iyot sayaçlarla kolayca izlenerek troid bezinin iyot toplama işlemini normal yapıp yapmadığı kontrol edilir. Ayrıca gerekli ölçüde radyoaktif iyot vererek aşırı çalışan troidin çalışması ayarlanabilir. Radyoizotoplar kan miktarının bulunmasında, böbrek, kalp ve ciğer hastalıklarının teşhisinde, beyin urlarının yerlerinin bulunmasında vs. de kullanılmaktadır. Tedavide, radyoizotoplar dahilî (iğne vs.) veya haricî (ışın tedavisi) olarak uygulanmaktadır. Ancak tedavi sırasında radyoizotopun sadece hasta bölgele-re temas etmesinin fakat sağlam bölgele-re etki etmemesinin sağlanması çözümlenmesi gereken önemli bir sorundur.

RADYOİZOTOPLARIN SANAYİDE KULLANILMASI

Radyoaktif izotoplar radyoaktif ışın kaynağı olarak sanayide araştırma ve geliştirme işlerinde, nitelik kontrolünde ve yapım sırasında çeşitli olayların izlenmesinde uygulanmaktadır. Örneğin, kâğıt, madensel levha gibi sürekli olarak yapılan maddelerin kalınlıklarının her yerde aynı olup olmadığını kontrol için, çıkmakta olan tabakanın bir tarafına radyoaktif ışın kaynağı diğer tarafına ise sayaç konup ışın şiddeti ölçülerek kalınlık bulunur veya kontrol edilir. Başka bir örnek olarak madensel döküm ve kaynak işlerinde yapım ve işleme esnasında oluşan kusurların (çatlak vs.) bulunması verilebilir. Bu işlem için fotoğraf filmi parçaya tutturulup parçaya radyoaktif ışın yollar. Parçadan geçen ışınların film üzerindeki izlerinden yapımdaki kusurlar görülmüş olur.

Ayrıca, besin ve ilâç sanayiinde de, yapılanların radyoaktif izotoplar kullanı-

larak artırılmaları umut verici bir metot olarak görünmektedir.

GENEL UYGULAMALAR

Canlıların önemli bir yapı taşı olan suyun kaynaklarının bulunması, korunması, ıslah edilmesi önemli bir evrensel sorundur. Radyoizotoplar izlenerek doğalsuların akışları kontrol edilebilir veya yataklarının civarındaki maddelerin çeşitleri incelenebilir.

Özellikle büyük şehirlerde fabrika artıklarının etraftaki kara ve suları kirletmesi önemli bir sorundur. Güzelim İstanbul'un masmavi kıyısını karartan ve kokutan, kendine "Golden Horn" dedirten bir zamanların güzel Haliç'i buna kendimizden en yakın bir örnek. İşte, radyoizotoplar bu tip artıkların nerelere gidip biriktiğini incelemekte de kullanılmaktadır.

SONUÇ

Zararlı etkilerini, kullanıma zorluklarını gidermek ve uygulama alanlarını genişletmek için üzerinde devamlı araştırmalar yapılmakta olan radyoizotoplar daha iyi bir yaşama ortamı yaratma yönünde faydalı olabileceklerdir. Kontrolsüz kullanıldıklarında yaptıkları zararlı etkilerin aletsiz olarak anlaşılabilmesi tehlikeli taraflarındandır. En öldürücü radyoizotop bile karşımızda öylece durup hiç belli etmeden zararlı ışınlarını yollar. Bu tehlikeyi bildirmek için konan işaretlerde genellikle, sarı üzerine kırmızı ile çizilmiş üç kanatlı, pervaneye benzeyen bir şekil vardır. Yurdumuzda da atom fiziğinde çalışmalar yapılmaktadır. Bu arada İstanbul'da araştırma ve radyoizotop yapmak için bir reaktör kurulmuştur.

Gönül, her yeni gelişmeyi yurt sorunları yönünden de inceleyen ve uygulayan, bu yönde araştırmalar yapmayı ön gören bir anlayışla çalışıp, tabiatın her verdiğinden en iyi şekilde faydalanabilmeyi istiyor.

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

17 Ağustos 1864 yılında İstanbul'da doğmuş 8 Mart 1944 de gene İstanbul'un günlük yaşantısını, kişilerini büyük bir başarıyla vermiştir. 70 den bağımsızlık içinde yazmıştır. Gerçekçi bir tutumu vardır. Özellikle İstanbul'a ölmüştür. Hiçbir edebiyat okuluna girmemiş, topluluğuna katılmamış, çok eseri vardır. Eserleri Şık (1888), İffet (1896), Mürebbiye (1897), Şıpsedi (1900), Metres (1900). v.b.

Değerli yazarın ölümünün 25. yılında güzel hikâyelerinden birini sunuyoruz.

Tövbeler Tövbesi

Poyrazağa meydanıgını yürü... Turşucuyu geç. Beş on adım git. Sağa yılan gibi dar bir sokak kıvrılır. Bu gün görmez loş kıvrımların içine gir. Dön dolaş eğril büyül. Yol o kadar daralır ki adımını biraz sağa sola çarpık atsan omuzun duvara dokunur. Böyle iki taraftan birine sürtüne sürtüne gidersin. Nihayet yandan tünel gibi bir delik görünür: Şeftali çıkmazı. Hasibe Hanımın eveçizi de bu çıkmazın tâdi bindedir. Ben ne kadar söylesem sergüzeşt sahibinin kendisi gibi tatlı hikâye edemem. Evine gidelim de başından geçenini kendi anlatsın. Bak dünyada neler oluyor.

Muharebe senelerinde Hasibe Hanım uğradığı günlüç bir felâketle tuhaf bir vak'anın kahramanı olmuştu. Hikâye ağızdan ağıza İstanbulla pek çabuk yayıldı. Dar bir çıkmaz, sokak kuyusunda yaşayan bu kadın, velveli filmlerin büyük sanatçıları gibi çabucak tanındı, meşhur oldu. Hikâyeyi dinlemek için gelen kadın kalabalığıyla her gün evi dolup boşalıyordu.

Yine bir gün Hasibe Hanımın küçük odası doldu. Düğün evi gibi kalabalık sofaya merdiven başına kadar taştı. O eline kahvesini, sigarasını aldı, bu iki mükeyyifinin dumanları arasında süzüle süzüle sâmilelerini sabırsızlıkla ağzına baktırıyordu. Anlatacaktı, fakat biraz nazlanmak mütadaydı. Bu tuhaf sergüzeştini tekrar tekrar hikâyeye doymaz, sanki kelimelerin tatlı şekerleriyle herkesten ziyade mütelevviz olurdu.

Dumanların münhanileri içinde gençliği tahrattur ile süzüm süzüm süzülürken Hasibe Hanım, asabi bir gülme ile birden fıkrıdandı. Sanki onsekiz yaşının sadasını, edasını bulmak için kırıldı döküldü. Ah şimdi buruşuk yüzüne, kart sesine hiç yaraşmayan şuhluklarla başladı:

— Bu yaştan sonra bana teklif ettikleri şeye bakınız... Hay rabbim ruzi kılmasın... Olur şey mi hiç? sen şeytana uydurma allahım...

Hanımlar söylemeye hacet var mı? Hepimizin başında... Bu muharebe bizi ne hale getirdi... Çektiğimiz yoksulluk, cezire kalmadı. Şimdi bomboş gördüğümüz bu ev akşamüstü dolar. Oğullarım, kızlarım, torunlarım vardır. Kimi kazanca gider kimi mektebe. Hanımlar, bu kadar kişi çalışırız. Yine lâıykıyla karnımızı doyuramayız. Onlar sokağa giderler. Ben ev işine bakarım. Bu çarpık merdiveni belki yüz defa iner çıkarım. Sokaktan alıp getiren ben, pişirip te akşama önlerine koyan ben... Ne yapalım? işte elimden geldiği kadar çalışıyorum. Bana en zor gelen iş nedir, bilir misiniz? İaşe-i Umumiyenin küçük küçük vesika defterleri var. Bunları her gün Belediyeye götür. Tasdik ettirmek mühürletmek için bilmem hangi efendiye götür. Hepsinden bir türlü tektir, azar ışıltı... Siz bu kadar nüfusunuzda, şu kadar fazla yazdırıp yalan söylüyorsunuz da... Daha bilmem ne gibi bin çeşit ta'rizler... Önlerinde suçlu gibi olurum. Süklüm püklüm kalırım. Ne söyleyeceğimi bilemem... Vallah değil efendi, ben çok şükür müslümanım. Ehl-i imanım. Yalan kabul etmem... diye yeminler ederim... A. A. Ne içleri bozuk herifler. Bir türlü inandıramam. Tam işimizi bir parça düzeltiriz eski vesikaları getiriniz. Onlar değişecek, yenilerini vereceğiz... Diye bir emir çıkar. Hay ilâhi işkembemiz, bağırsağınız değişsin... Bunlardan bir tanesini kazara kaybedecek olursan yenisini vermezler, sıkı sıkı saklasan eskisine itibar etmezler Hükümet işi mi dedin, hanım geç beceremiyorlar vesselâm. Bu vesika defterciklerinin üzerinde ince oya gibi gözle seçilmez yazılar, kenarları zımbalanmış pul pul bir şeyler... Arkalarında kırmızı, siyah rakamlar var... Benim okuyup yazmam yok. Yaşım o kadar ileri değildir ama, gözle, nihtle vaktinden evvel çökmüş bir kadımm. Bu defterleri imama götürürüm. O ayırır. Üzerlerine işaret kor. Bana verir. Bizim imam pek cingöz, pek beceriklidir. Elinden uçanla kaçan kurtulamaz. İaşe memuruyla uyuşt. Tamam üç ayda cv sahibi oldu. İş becerenin, kılıç kuşananın

demişler... Aleyhinde daha bir çok şeyler söylüyorlar, ama neme lâzım, günahı üstünde kalsın. O yaşta imam olmuş. Genç herif, bir kere erkeklik damarı oynadı mı... elbette her fenalığı yapacak... Ha bakınız kötülüğü varsa iyiliği de vardır. Güler yüzlü, şakacı adamdır. Vesika filân münasebetiyle bazan giderim de başı boş olursa biraz görüşür güllüşürüz. "İmam efendi bu pahalılıkla halimiz ne olacak?" derim de "Hakkın var Hasibe hanım, şimdi kocakarılarından başka her şey para ediyor. Her mal ateş pahasına çıktı." cevabını verir. Bir gün yine böyle imama gittim. Lâkin herif yerinde yok. İçine bakmadığım dükkân, aramadığım sokak kalmadı. Her tarafı fellim fellim dolaşım. Başka uzak semtlere gittim, bulamadım. Yer yarılmış yerin dibine geçmiş vesselâm.. Ben böyle alık alık dolaşırken baktım, kapısı açık bir daire.. Temiz pak genç polisler duruyor. Güzel güzel, şık şık, yosma bir sürü karı fıkır fıkır, fingir fingir, alay alay içeri girip çıkıyorlar. Baktım baktım, bir şeye benzetemedim. Orası ne camî, ne hama ne düğün evi.. Böyle süslü karı kalabalığı nedir? Merakım arttı. Gittim. Şöyle kapıdan içeri başımı soktum. Allah sizi inandırırım hanımlar, lāvanta kokusundan başım döndü. Ya karıların merdivenden çıkarken birbirini gıdıklaya çimdikliye şakalaşarak güllüşmeleri bana pek acı geldi. Daha doğrusu bedime gitti. Kendi kendime: "Acaba içeride genç kadın sergisi mi var?" Dedim. A öyle ya, bu zamanlar her türlü görüldüğü işitiliyor. Usulcacık bir genç polise yaklaşarak sordum.

— Baksana oğlum, burası neresi?" Bilmem ne daire-i dairesi" dedi. Anlayamadım. Bir daha sordum, cevap vermedi. Süratle öbür tarafa yürüdü. A merakım daha ziyade arttı. Orta yaşlı bir polise yaklaştım.

— Efendi, düğün evi gibi buraya niçin dolup boşalıyorlar?. İçeride yüz yazısı mı var? Görülecek bir şeyse müsaade ediniz de göreyim.

Polis güldü. Beni tuhaf bir nazarla süzerek:

— Büyük hanım haydi işine.. Üstüne vazife olmayan şeyleri anlayıp da ne yapacaksın? dedi. O da yanımdan savuştu gitti. Şimdi aldığını beni büsbütün kızılca bir merak. Bu işin ne olduğunu kimden anlayayım? Üzüntüden çatlayacağım. Orada adam çok. Babayani bir efendinin yanına gittim :

— Efendi, sen pek müslüman bir zata benziyorsun. Beni meraktan kurtar.

Adamcağız taaccüple :

— Hangi meraktan?

— Bu taze karılar güllüşe oynasa niçin buraya girip çıkıyorlar?

Bu müslüman efendi derin derin içini çekerek :

— Ne yapınlar hanım, Allahın takdiri böyle imiş...

— Niçin öyle derinden ah ediyorsunuz? İçeride cenaze mi var?

— Cenaze yok. Şu kadınların alınlarındaki çirkin yazıya teessüf ediyorum.

— Efendi, ben size onların alınlarındaki yazıyı sormuyorum. Ne yapıyorlar içeride?

— Vesika alıyorlar...

— Ne vesikası?

— Artık sorma canım, haydi işine..

— Niye sormayacaktım? Onlara var da bana suç mu? Bulgur mu veriyorsunuz? Şeker mi? Fakirlikse ben onlardan çok düşkünüm. Bir benim kıyafetime bak, bir de onlardaki süse, fantaziye bak... Mutlaka bir vesika ben de isterim. Yerini gösterirseniz bana.. Nereden veriyorlar?

— İnnellâhe maasabirin...

— Ya efendi, bana gelince sabır, onlara gelince vesika. Çünkü ben kocakarıyım... Onlar gibi fingirdeyemiyorum. Göğsümü, kollarımı, bacaklarımı gösteremiyorum. Nazırlara değil, sizi şikâyet için vaktin padişahına kadar çıkarım. Mutlaka bir vesika da bana vereceksiniz!..

Adamcağız lâhevleler çekerek karşımdan savuştu. Fakat şimdi sardı mı beni bir hiddet... Aldım başımı, dairenin içine yürüyüverdim. Ö-nüme geniş çifte merdiven geldi. Yukarı çıktım, genç karılar fıkır fıkır divanhanelerde kol-kola piyasa ediyorlar. Bir tanesinin yanına gittim :

— Kızım, burada ne dolaşıyorsunuz?

— Vesika almak için nöbet bekliyoruz.

— Ne vesikası yavrum? Erzak, değil mi?

— Evet...

— Ne veriyorlar hanım kızım?

— Yağ, piring, şeker, irmik ne isterseniz. Hem de en alâsı...

— Hangi odadan veriyorlar?

— Bu sofadan sağa doğru yürüyünüz, bakınız orada bir kapının önünde kadınlar birikmiş, o loşça koridorun içindeki kalabalığa siz de karışınız. "Muayene odasına gireceğim, ben de vesika almaya geldim" deyiniz.

— Hay Allah senden razı olsun güzel kızım.

O minî minî gonca ağzını öpeyim... dedim, yürüdüm.

Ardımdan bayıla bayıla gülliştüler. Ben doğru tarif ettikleir yere gittim. Genç karıları ite kaka ,tâ önünde beklenen kapıyı buldum. Orada duran hademeye :

— Söyle içerideki efendilere, vesika almaya geldim. Çok bekleyecek vaktim yok. Çabuk versinler..

Etrafımda bir kakhaha sağınağı koptu.

Odacı :

— Haydi işine git hanım, sana vesika vermezler.. dedi.

Ben öfkemden köpürdüm. Kapının önünde bir velvele kopardım. İçeriden kasaplar gibi boyunca beyaz gömlek giymiş bir delikanlı çıktı:

— Nedir bu gürültü? dedi.

Vesika istediğimi söyledim. Bir dolgun kakhaha da o salıverdiktten sonra :

— Sana vesika veremeyiz.

— Ay, niçin?

— Allah için..

O zaman yumdum gözümü, açtım ağzımı:

— Sizi gidi devlet, millet hainleri sizi. Genç, güzel, oynak karılara verirsiniz de bana vermezsiniz, öyle mi? Nedir kusurum? Onlar gibi cileleşemiyorum diye ben aklıktan mı öleyim?

Bu sözlerim tesir etti. Gömleklî delikanlının yüzü kıpkırmızı kesildi. Nihayet imana gelerek :

— Madem ki, böyle söylüyorsun. Gel içeriye sana da verelim... dedi.

Beni odaya aldılar. Beyaz gömlekliler etrafımı sardılar. Güllüşe güllüşe aralarında fis-kos konuşular. Nihayet biri :

— Vesika verilecek kadınlara tahdid-i sinleri hakkında bize bir emir yok ya.. Madem ki bu hanım mutlaka ben de alacağım diye ısrar ediyor, ona da verebiliriz..

Ben bu lâkırdıları can kulağıyla dinliyor, her sözü ayrı ayrı ezberliyordum. Bana orada ufak karyola gibi bir şey göstererek :

— Bunun üzerine arka üzeri yat.. dediler. Bu teklif bana pek acaip geldi :

— A, uykum yok.. Bir şey yok... Böyle vaktisiz niçin yatayım?

— Yat hanım, seninle uğraşacak değiliz. Dışarda nöbet bekleyen bu kadar kadım var?

Şaşırdım. Basiretim bağlandı. Alıklaştım. Birşeyler oldum. Ah, ne yapacağım hanımlar? Zahir dedim, bu vesikanın da kefareti böyle. Geçinme dünyası bu.. En âlâ cinsinden yağ, şeker, pirinç, zahirenin hepsini almak için gösterdikleri yere upuzum yattım. Yüreğim güm güm atıyor. Çünkü ne olacağımı bilmiyordum.

Sonra elinde parıl parıl bir âletle birdi yanma yaklaşarak :

— Aç!.. dedi.

— Neremi?

— İşte oranı..

— A.. aa... aa..

— Bağırma, aç!...

— Ay niçin?

— Muayene edeceğiz. “Bu kadın illetten salımdır” diye eline bir vesika vereceğiz. Hangi umumhanenin sermayesi isen orada müşteriye çıkacaksın..

Ah hanımlar, bütün sınırlarım boşandı. Bir haykırış haykırdım. Odanın camları şangırdadı. Yattığım yeri de bir âlâ ıslattım. Uçkurlarım elimde kapı dışarıya bir fırlayış fırladım. Merdivenlere doğru kaçırım, ama ne kaçırım. Arkamdan genç fahişeler gülmekten kırılıyolar. Gidi kabheler sizi... Bu yaşıma geldim, harama uçkur çözmedim... Dikiş kaldı, ırzım lekelenecekti.

Hasibe Hanım bu tuhaf sergüzeşti o anda tckrar yaşıyormuş gibi asabi bir hicapla iki avucunu yüzüne kapadı. İki kat eğildi. Müleh-hem vücudunun her noktası titreye titreye güldü, güldü. Parmaklarının arasından boğuk boğuk :

— Ah.. ah orospu dubarasına uğradım, yaşlandı diye büyük söylememeli... Bir kadın için her zaman tehlike var... Rabbim kazasından esirgesin. Bir daha vesika mı? Tövbeler tövbesi.

Sonra helecanını teskin için durdu... durdu... Nihayet baygın bir bakış ve ezgin bir telâffuzla:

— ırzımı zor kurtardım, şükür Rabbime!.. dedi.

METİN ELOĞLU

11 Mart 1927 Yılında İstanbul'da doğdu. Hem şair, hem ressamdır. 1950 sonrası şiirimizin adı anılır kişilerdendir. Şiirlerinde keskin bir yergici tutum vardır. Dili başarıyla kullanır. Son yıllarda soyuta yönelir bir tutum içindedir. Eserleri: Düdüklü Tencere (1951) Sultan Palamut (1957) Odun (1959) Horozdan Korkan Oğlan (1960) Türkiye'nin Adresi (1965).

Değerli yazarın doğumunun 42. yılında, şiirlerinden küçük bir demet sunuyoruz.

XAVİER CUGAT

Amma da yaptım şillik kız,
Dağlıysak insan değilmiyiz yani
Koyunları sattık : vurduk üç bini
Öküzleri sattık: vurduk beş bini,
Bu parayı mezara mı götüreceğiz?
Hele gel seni vizyonpöstekilere saram,
Koluma takıp Kervansarayaya gidem
Sana Chât - Noire'lar alam mı?
Kokluyanın burnu düşsün.
Joze İtrubi'den xavier Cugat'dan
Sana plak alam mı?
O çalsın sen tepinedur..
Seni Eşek sütünden banyolara yatırıp
Camel'ini binliklerle yakam mı?
Naylon'una ne verem?

TOPRAK

Belki adadaki köşkü üstüne yapacak
Karısını kızınını peşkeş çekecek belki
Ayaklarına kapanacak şöylelemesine
Benim bildiğimse rüşvet teklif eder
Şölenler adar rakılı makılı
Kanma sakın

Ense köküne bir odun
Yüzükoyun kapaklanasın deyyus
İnsanını hor gördüğü
Somununu haraca kestiği
Bağımsızlığına diş bilediği
Şu toprağı öpsün

İNAT

Hâlâ sağ mısın ulan
Hâlâ yaşamak üzerine mi,
İnatçı deyyus?
Zehir kim için icat edildi, ulan?
Ucu ilmikli ip niye icat edildi
Marsık,
Elektrikli sandalye,
Galata kulesi,
Atom?

ÇİLİNGİR SOFRASI

Bu zıkkımın yanında
Arnavut ciğeri ister bir
Çiroz salatası ister, iki
Cacık ister üç
Adalet Müsavat hürriyet demiye
Sadece yürek ister

Gelecek Günler

— Bugünün gençlerine —

Gelecek günler senin,
taptaze günler, aydınlık günler,
zaten ne var ne yok senin değil mi ki?
Ey, umudun ak yüzü,
aynan karşında, bak işte:
Sabahlı bir gök, lekesiz, süt gibi,
titreyen kucagını açmış, seni bekler,
haydi durma, davran!
İnsanların gözü sende, ey tan yeri,
ey cıvı cıvı yaşamayla doğan,
sensin umudu günümüzün,
alnında yeni bir yıldızla,
- yok, yıldızla değil -
alnında bir güneşle doğ ufuklara,
geçmiş bütün acı yıllar gömülsün karanlıklara,
bir saati bile gelmesin geri.
Bir daha yaşanmasın o cehennem,
yurdun var senin cennet gibi güzel:
Şu gördüğün kız bil bakalım kim,
zümrüt gibi bakan, inci gibi gülen?
O işte yurdun senin.
Alçak bir göz o nazlı yüze
- Tanrı esirgesin -
şöyle bir yan baksa,
dayanabilir mısın?
Şu ak sakalın tertemiz, güneşli, dik alınma,
kirlili bir el şöyle dursun,
bir yabancı el uzansa,
için götürürmü ki?

Razı olur musun, bu mezarı
bir serseri taşta tutsun?
İçin götürmez, razı olmazsın, bilirim,
vatanın kutsal bir parçasıdır
o mezar, o dik alın.
Vatan yükselecek omuzları üstünde
arı gibi çalışan insanların.
Bütün umut şimdi sizde.
Ne var ne yok her şey sizin,
Vatan da sizin, şan da, şeref de.
Ama şunu çıkarmayın aklınızdan:
Zaman arkanızdan gelliyor
güvenli, tok, ağır adımlarla.
O her şeyi arayan, aradığını bulan,
o hem önde koşan, hem arkadan gelenin
bir gün azarını işitip kızarsaksa yüzümüz,
yuf olsun bize!
Yukarda ne demiştin sana,
"gelecek günler senin" demiştin,
alkışlamıştın beni.
Hayır, her şey senin değil
gelecek günler emanettir sana, oğlum.
varımız yoğunuz emanet sana.
Bir gün senden de hesap sorar ilerisi.
Sen şimdi nasıl gözünü dört açmışsan düne,
ileriside öyle bakacak sana, kuşkuyla.
Ara sıra getir aklına şunu:
Kimsin sen, nesin?
Yoksulluk kasırgasında, tepeden turnağa
çatır çatır çatırdayan bir soyun oğlu.
Unutma oğlum, bu yaşadığın çağ,
şimşeklerin, şavkıyla mutlu bir çağ.
Her yıldırımında bir gece silinir gider,
her yıldırımında yok olur bir kuşku,
açılır bir yücelme ufku,
çık çıkabildiğin kadar yukarlara.
Yükselmeyen düşer, yavrum,
ya yukarı, ya aşağı.
Yükselmeli göklere değmeli alın.
Ama ne kadar yukarlara çıksa
gene doymaz insan denen kuş.
Bugün artık durmak yok,
uğraş, didin, düşün,
ara, bul, atıl, bağır,
durma, oğlum, durma koş.
Dök bu toprağa alın terini

Tevfik FİKRET

(*) Bugünün diliyle söyleyen: A. KADİR

Gene Gel

Gene gel, gene.
Ne olursan ol,
İster kâfir ol, ister ateşe tap, ister puta,
İster yüz kere tövbe etmiş ol,
İster yüz kere bozmuş ol tövbeni.
Umutsuzluk kapısı değil bu kapı;
Nasılsan öyle gel.

MEVLÂNÂ

Bugünün diliyle söyleyen : A. Kadir

İlle Dostun Gülü...

Şu kanlı zâlimin ettiği işler
Garip bülbül gibi zâreler beni
Yağmur gibi yağar başıma taşlar
Dostun bir fiskesi paralar beni.

Dar günümde dost düşmanım belloldu
On derdim var ise şimdi elloldu
Ecel fermanı boynuma takıldı
Gerek asa gerek vuralar beni.

Pir Sultan Abdal'ım can göğe ağmaz
Hak'tan emrolmazsa irahmet yağmaz
Şu illerin taşı hiç bana değmez
İlle dostun gülü yaralar beni.

Pir Sultan ABDAL

Bizimdir

Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır giden eller bizimdir
Arap atlar yakın eder ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir.

Belimizde kılıcımız kirmâni
Taşı deler mızrağımın temreni
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir.

Dadaloğlu'm bir gün kavga kurulur
Öter tüfek davlumbazlar vurulur
Nice koç yiğitler yere serilir
Ölen ölür kalan sağlar bizimdir.

DADALOĞLU

Olmalı

Sen yanımda olduğun zaman
Yollar çamur ve kar olmalı.
Havamızın dışında herkes düşman
İçerde yâr olmalı.

Yıldızlara uzanmalı sarmaşık
Dört mevsim bahar olmalı.
Kalbimle kafam arasında
Demirden duvar olmalı.

Mehmet ERGÖNÜL

Ayrılan İstekler

İsteddiği
sovanın cücüğünden
salvarın yamasızından
İsteddiği
toprak
karın doyuracak
kalem
kafa açacak
İsteddiği
hakkı
onun olacak!
İsteddiği
soymak
sömürmek
uyutmak
avutmak
kandırmak
başı yokken, başta kalmak
İsteddiği
yok haberi
pis kanı
kendi kaatili
olacak!

Barış AKSOY — Stuttgart

Kanarya

Aşkın nüvesi olmalı kuşum
Şirin için Ferhad'ın dağı varya!
Bende ah!... çekip susmuşum
Uç artık bu boş kafesten kanarya.
Ne Ağora'daki şarap kadehi
Ne sahildeki mezar, Anabellec
Ve nede kan kusturan marya
Yalnız sensin sevilerim kanarya.

Süleyman ŞAHİN

Anama şiir

Sararır en güzelliğinde
Terk edilmiş hanmell yaprağı
Bunca susuz yorgun
Ak saçları var içimde

Anam anam
Çok ötelerde
Daha hiç tüysüz yüzüm
Ağaç kanburluğunca yaşlı
Sen korku bilmez

Üzümsüz asmalar kadar yaşlı
Gözleri delik
Üç kız üç oğlan evinde

Süpürgesi ap - ak olmuş
Bir anam bir de babam
Kimsesiz kalınmış bir kentte
Babam ağlar, anam ağlar oy oy...

Ahmet KARADEMİR

Eskihisar Köy Yolunda

Sapaktan başlayınca köye doğru inişe,
Bakmaya doyum olmaz tepeden görünüşe,
İlk bakışta görünür yıkık kale burçları,
Yükselir yamaçlardan, servilerin uçları,
Denizin maviliği doldurur hemen gözü,
Denizden esen rüzgâr okşayıp geçer yüzü,
İniş dolanıp biter "Garip" in bahçesinde
"Bir yeşilliktir başlar düz yolun çevresinde,
Yeşilliğin türlüsü serpilmiş sağa, sola,
Başka güzellik katmış dolanıp giden yola,
Solundan akan dere Uyar yol gidişine,
Şırlıtısı karıştır kuşların ötüşüne,
Cıvılda kulağımda saka ve bülbül sesi,
Çekerim ta içimebahar kokan nefesi,
Bu mutluluk içinde koyulurum yoluma,
Sanki yeşillikleri takmışımda koluma,
Bitmez bu yolun süsü ta köye varasıya,
Tadarım güzelliği her defa doyasıya.

Mustafa YÜZBAŞIOĞLU

İptida Bağdad'a sefer olanda
Atladı hendeği geçti Genç Osman
Vuruldu sancaktar kaptı sancağı
İletti bedene dikti Genç Osman

Bir Genç Osman var; dağdan atlar, belden geçer... Bir Genç Osman var; kılıç sallar, ok atar, kelle alır, kelle verir.. Bir Genç Osman var; daha bıyıkları bile terlememiş, ama, adı destan olup çıkmış... Sorarsın, "Ya! Destan, dersin.... Şu Genç Osman nedir? neyin nesidir? Kimin fesidir?" Destan, bir dile gelir, bir gürleri ki, bağ-bayır sus - pus olup kulak kesilir. Ve ilk başta Genç Osman'ı kaldırıp Misis'e kondurur. "Genç Osman oralıdır" der. Misis ise eski bir kasaba... Hem de çok eski. Ben diyeyim ikibin yıllık, sen de üç bin.. Kurulalı beri de, sanki yolgeçen hanı imiş gibi, ordular gelmiş, ordular geçmiş oradan. Misis, gün yüzü görsün, yok. Olmamış böyle. Nasıl olsun ki; kılıçlı - kalkanlı Romalı askerler, sırmalı - cepkenli komutanları; "Heeyt!... var mı bana yan bakan!" deyip te köyleri, obaları talan eden, haraç üstüne haraç salan Büyük İskender Misis'ten geçermiş. Sonra, mehterli - müzikli Osmanlı orduları... Önde Sancağı Şerif, sonra padişahın otağı, sonra vezirler, sonra yeniçeriler, sonra atlar, arabalar ve ne var? ne yok? hepsi... Dizi, dizi; bölük, bölük; tabur tabur.... Misis'e gelirler, Misis'ten giderlermiş. Hem yalnız gelip gitse neyse ne. Öp te başına koy!. Ama, yok. Bunun bir de dönüşü var. Günün birinde çıkagelir, önde padişah, arkada vezirler, daha arkada yeniçeriler. Fakat bu yeniçerileri hiç sormayın! Bir olma olurlarmış ki, kimi yaralı "Vay anam belim! Vay anam gözüm! Vay anam kolum!" diye inler, Kiminde bacak yok, kiminden kol uçmuş... Kimi şöyle, kimi böyle. Hele öylesi de varmış ki, hey gidi hey! Rahmet olsun canına, toprak olup gitmiş. Yalnız ardından bir söylentidir başlarmış ki, artık tut tutabilirsen. "Adam babayığitmiş be! Bir pazusu var ki, aha bacağım gibi. Ver dört kişiyi, çaplayıp koysun. Boyu kapıdan sığ-

maz. Çekmiş kılıcını da salladıkça sallamış. Önüne gelen yıkılıp gidiyormuş. Vurdu mu tekme taş duvarlar yerle bir olurmuş. Demir kapılar dayanamazmış. Şöyle olurmuş da, böyle gidermiş! Terzi, kasaba; Kasap Kalaycıya; kalaycı, demirci, berbere anlatır; köy, oba demeden yayılır gidermiş. Dedenin ağzında o; amcanın ağzında o; dayının ağzında o; kızın, kızanın, gelinin kaynananın ağzında o... Düğünde - bayramda, tarlada - bahçede, odada - mecliste konuşulan, gene o.... Beşikler sallanır, bebekler belenir, serpilir büyür, ağızlarında, gene o... Osman da böyle olmuş. Anası onu beler, beşiğe atar ve hem sallar, hem söylermiş:

A benim koçum
A benim yiğidim
Uyusun Osman'ım
Büyüsün Osmanım
Şam'a kaymakam,
Bağdad'a vali olsun
Uyusun da ninni
Büyüsün de ninni
Tıpış tıpış yürüsün de ninni
Ninni... ninni.. ninni.. ninni....

Osman sekizine gelmiş, dokuzuna başlamış, onuna deymiş, onbirine girmiş.. Artık tamam. Osman ele avuca sığmaz. Osman'ı tut tutabilirsen; Ali kıran, baş kesen. Konu - yomşu da hayret edermiş. "Yahu! Derlermiş.. bu oğlan kime çekti böyle! Dayısı dersen, değil! Amcası dersen, değil! Hele babası, hiç değil! Kime çekti!" Hiç birine de çekmemiş Osman. Ama, dayının, halanın, amcanın, komşunun ikide bir anlattıkları yok mu? Hey anam hey! Geç geçebilirsen. "Yiğit ki, ne yiğit! Pazuları aha bacağım gibi. Boyu kapıdan sığmaz. Kılıç sallar, kale devirir ve on kişi baş gelemez." Şöyle de, böyle! Üzüm üzüme baka baka karararmış. Osman'ın içi de işittikleriyle dolmuş. Hem de öyle ki, silme.. "Bir kılıcım olsa, bir sefere gitsem, kale devirsem, duvar yıkam.. Kelle alıp kelle versem.." Bu! O böyle diyedursun, günlerde geçtikçe geç-

miş. Osman onaltı, bilemedin onyediyedi yaşında. Mevsim de bahar! Güneş, Misis'in üstüne mihlanmış sanki! Ağaçlar canlanmış, meyvalar çiçeklenmiş, yapraklar göv göv. Hele ille ki, toprak! He hey mübarek! Teknedeki hamurdan seçemiyorsun. Kabarmış, yumuşamış elifi elifine tavında. At bir tohum, göz açıp kapayıncaya kadar başağa kalksın, harmana dökülsün. Osman'ın babası da rençber ya, günü gün bilmiş. Öyle ya, ister mi ki, kaçsın. "Ee demiş, varayım tarlaya, takayım sabanı da deh edeyim öküzleri..." Demiş ama, evdeki pazar çarşıya uymamış. Şundan ki, Osmanlı sarayı karma-karışık. Dördüncü Murat onbir yaşında padişah olmuş, daha çocuk. Annesi Mahpeyker Valide Sultan da bunu fırsat bilmiş, tahta konmak ister. Aldedikodu, ver dedikodu. Arkadan konuş, bunu ona, onu buna çekştir. Saray kaynıyor. Sarayın işi ayazda. Gel zaman, git zaman dördüncü Murat'ta ondokuzuna basmış. Ama, bu arada su uyur düşman uyumazmış, Safeviler gelip Bağdad'ı işgal etmişler. "Bağdad bizimdir" deyip oturmuşlar. Padişahın kafası atmış buna. "Varıp ta onlara hadlerini bildireyim" demiş. Yalnız ilk başta sarayı düzeltmek gerekir. Ne etsin! Tutmuş Şeyhülislâm'ı, şöyle bir-iki veziri, birkaç bey'i ipe çekmiş. Derken, tamam. Ortalık süt liman. Gıg diyen, yok. Bu sefer çekmiş fermanını.. "Sancağı şerifi çekesiz, altında toplanasız. Bağdad geri alınacak!" O kadar! Ve bir nisan ayında' koyulmuşlar yola. Şura senin, bura benim.. Yağmur, yağış; gece, gündüz.. Misis'e geldikleri zaman padişahın emri duyulmuş: "Burda konaklanacak!".. Yıkılmışlar katırları, atları; kurmuşlar çadırları, şöyle bir soluk alacaklar. Fakat Osman? Gönlündeki aslan durmuyor ki.. Tutturmuş ille "Ben de gideceğim.. ben de gideceğim".. Çare yok. Misis'in ileri gelenleri bunu yeniçeri ağasına söyler, yeniçeri ağası vezire söyler, vezir de padişaha yetiştirir. "Padişah Efendimiz, der... Osman diye genç bir çocuk var, bize katılmak ister.. Emri âliniz nedir?" Padişah şöyle bir bakmış ve "Haber salasız

babasına tez yoldan bana gelsin!" buyurmuş. Tarla tavında, Osman'ın babasının da keyfine diyecek yok hani. Deh ediyor öküzleri, bir aşağı bir yukarı. Ama bir de bakmış ki, ne görsün! İki adam çıkagelmış. "Selâmün aleyküm.. kolay gelsin, bereketli olsun dayı" deyip durmuşlar. Peşinden Efendimizin emri var, seni ister" demişler. Osman'ın babası bunu duyunca bir olma olmuş ki, sormayın! Bir yandan eli ayağına karışıyor, bir yandan da kendi kendine söyleniyormuş: "Padişah beni niye istesin! Acep bir kusur mu işledim ki! Gitmesem, olmaz! Gitsem acep ne edecek ki!" Fakat başka da bir çare yok. Gidecek. Varmış lar padişahın otağına. Padişah "Korkma, demiş.. birşey yapmam. Senin genç Osman'ın Bağdad'a gelmek istermiş. Söyle ona da helâllaşsın konu - komşusuyla. Sonra sen de, anası da helâllaşsın" Okadar E ne desin baba! "Yok, olmaz.. veremem Osman'ımı" dese, karşısında padişah var, sonra ne eder adamı! "Al götür" dese, bir tane o var. Nasıl desin! İki, mık, ama, şey, filân derken gene de şu sözler dökülüvermiş dilinden. "Padişahım, demiş.. benim oğlum daha çocuktur. Savaşmasını bilmez.. Ama bu yurursun ki, gelsin.. Emrin başım üstüne, götür. Yalnız, gene geri getir olurmu?" Ve Osmanlı ordusu Bağdad'a doğru yürümüş. Velâkin Bağdad sarp bir kale. İçindekiler de ondan berbat. "Aha tek dağ, tek mezar kalıncaya kadar vuruşacağız" derlermiş. Burdan vurursun, olmaz. Ordan vurursun, olmaz. Nerden vurursan, vur Bağdad düşmüyor. Fakat Genç Osman? Hey anam hey! O küçük boyuna, gencecik yaşına bakmadan vuruşmuş ki, nasıl! Duvar devirir, Genç Osman. Kapıları yıkar, Genç Osman. Kılıç sallar, Genç Osman. Oraya koşar, beri atlar, Genç Osman. Bir Genç Osman var ki ortalıkta, tutulmuyor. Alevlere, dumanlara karışmış ta sonra ne olmuş, bilen yok. Bilinen o ki, Bağdad geri alınıyor. Kalelere, burçlara, makamlara Osmanlılar yenidoğan oturuyor. Bu arada da bir söylentidir başlamış. "İşte, Genç Osman yaman vuruşmuş, kaleleri, kapıları yıkmış,

gelene gidene çalmış palayı da, kimselere soluk aldırmamış..." Padişah'ın kulağına kadar gitmiş bu, ve hayrete kesmiş! "Çağırın, demiş bana... ben de göreyim. Sonra dilesin benden ne dilerse. Vezirlikse, vezirlik... Beylikse, beylik.. Valilikse, valilik. Her ne isterse, onu veririm." Fakat ara ki bulasın Genç Osman'ı. Bulutlara mı çıkmış, yerine dibine geçmiş, dağın ardında mı kalmış, gören - duyan olmamış...

Gel göre ki, anası böyle değil. O hâlâ "Benim Osman'ım, bir tanem Bağdad'tadır, gelecek" biliyor. Kocasıda ölmüş bu arada, yanmış kavrulmuş buna ama, ölenle ölünmez ki! Bir Osman'ı gelse, çifte - çubuğa sahip çıksa, evi - ocağı şenlendirse, başka birşey istemiyor.

Şükredip oturacak. Ama, ya! bir gel-se, bir onu bağrına bassa, geç kalmasa ah bir görünse, bıyıklarında terlemiştir, hele oğlum, hele yiğidim.. Derken bir bakmışlar ki, Osmanlı ordusu süzülüp te geliyor. Önde sancağı şerif, arkada padişah, daha arkada vezirler, sonra da sıras sıra bölükler. Tozu dumana katmış ta geliyor. Ana heyecanlanmış. Şöyle yerinde dursun, yok. Seviniyor mu, ağlıyor mu, gülüyor mu, ne ediyor? hiç belli değil. "Koşayım yoluna, demiş... Osman'ımı bölükten çekip alayım"... Bölükler geçiyor, ortalık toz - duman. Bakmış birinci bölüğe, "Osman, Csman'ım gel, gel.. ben burdayım". Bağırıyor, avazı çıktığı kadar bağırıyor, ortalık çın çın çınıyor. Fakat ne o? hiç mi sesi çıkmıyor yoksa! Osman'dan ses yok! "Ana ben burdayım, benim anacığım, geliyorum" demiyor. İkinci bölükte, yok! Üçüncü bölükte, yok! Dördüncü bölükte, yok! Beşinci bölükte, yok! Bölükler geçiyor. Altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu.. derken en son bölükte geçiyor. Osman'ı gene, yok! Ana susmuyor, bağırıyor. "Osman, Osmanım.. Neredesin! Gel, gel Osman'ım" Bölükler uzaklaşıyor. O gene bağırıyor. Gözden yitinceye kadar, toz - duman silininceye kadar bağırıyor. Ama, yok! Csman yok, "Aha ben burdayım" demiyor. Koşupta gelmiyor. Ne etsin şimdi ki! Osman acep nerde ki! Os-

man, yok! Sesi çıkmıyor artık. Kimseler duymuyor. Hihlanıp kalmış orta yerde. "Osman, Osman'ım.. gel, gel benim yiğidim, gel.." diyerek...

Ana orda kalakalsın, Osmanlı ordusu yürüyüpte gitmiş.. Ta ki İstanbul'a kadar.... İstanbul'sa kaynıyor. Bağdat geri alınmış, Bağdat yeniden Osmanlıların olmuş... Saray, düğün - bayram. Ye, iç, söyle keyfine bak... Hele Genç Osman! Dilden dile dolanıyor. O, ona.. Bu, buna anlatıyor.. "Bir Genç Osman varmış ki, yiğidinden yiğit.. kahramanından kahraman..." Ortalığı doldurmuş da göğe çıkmış adı.. "Genç Osman" dendi mi, akan sular duruyor. Bu konuşmalar Kul Mustafa'nın kulağına gelip değmiş.. Kul Mustafa meraklı böylesi yiğitliğe. Ama, Genç Osman'ın anası neler çekti?.. Bilmiyor. Onun kulağına çalınan ananın yanımlığı değil, Genç Osman'ın kahramanlığı olmuş. Almış eline sazı, çekmiş döşüne de söylettikçe söyletmiş..

İptida Bağdad'a sefer olanda
Atladı hendeği geçti Genç Osman
Vuruldu sancaktar kaptı sancağı
İletti bedene dikti Genç Osman
Sultan Murat eydür gelsin göreyim
Nice kahramandır bende bileyim
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim
Kılıcından al kan saçtı Genç Osman
Eğerleyin kır atımın ikisin
Fethedeyim düşmanların hepsin
Sabah namazında Bağdad kapısın
Allah allah deyip açtı Genç Osman
Kul Mustafa karakolda gezerken
Gülle kurşun yağmur gibi yağarken
Yıkılası Bağdad seni döverken
Şehitlere serdar oldu Genç Osman

Demek ki böyle olmuş.. Genç Osman, şehitlere serdar olup gitmiş. Anası yansa da, sevenleri hasretini çekse de fayda etmemiş.. Ve sonra dillendikçe dillenmiş.. "Genç Osman dediğin bir uşakmış ta, belire taktığı ibrişim kuşakmış." Ebe - ecdat, yedi düvel de söyleyip durmuş.. İşte Genç Csman türküsünün dili böyleymiş... Gelecek yazımızda başka bir türkünün ağzını açıp ta diline bakalım... Ve görelim ne var? ne yok?

İşte Geldik AĞIN'a

Ağından Hikâyeler

BİR KIŞ GECESİ EĞLENCESİ

Hüseyin KABASAKAL

Sizi, yine kırkbeş yıl öncelerinin Ağın'ına, karlı, soğuk, karanlık bir kış gecesinin, buruk bir özlem duyduğum yaşantısına götürmek istiyorum.

O yıl, kış çok ağır geçiyordu. Dağlar, beller, bahçeler, bağlar kalın bir kar yorganı altında uyuyordu. Sokaklarda kürtükler (1) yığılmış, bazı yerlerde geçiş sağlamak için tüneller açılmıştı.

Üst üste birikmiş, kırıgılarla, ağaçların dalları tilki kuyruklarına benzemişti. Dereler, arkalar donmuş, her şey kaskatı. Dış alemle bağlantı kopmuş. Soğuk, zalim bu dış görünüş içinde, kendi kaderlerinin içine çekilmiş. Yaşayan, çalışan, eğlenen, gülen hayat bu şekilde kabullenmiş, hoşgörür bir Ağın ve ağınlı vardı.

Böyle bir kışın, karanlık, soğuk bir gecesinde yaşları 20-30 arasında genç delikanlılarla bir evde toplanarak birlikte o geceyi yaşayacağız.

Bu gün birçoğu tanrının rahmetine kavuşmuş olan, hayat dolu, levent yapılı delikanlılardan hatırlayabildiklerimi sıralıyayım;

Kaya, Çavdar gilin Rıza, Sabri, Çoban Ali gilin Hasan, Hayırlı gilin Mehmet, Kâmil, Halebli gilin Hasan, Kuluş gilin Selman, Akıllı, Çoban gilin Sabri, Mustafa, Sait, Salih, Padişah gilin Mehmet, Halil ağa gilin Mustafa, Mehmet (sofu), Hoca gilin Abdurrahman, Hüseyinler olmak üzere yirmi kişiye yakındılar.

Toplanma yeri, bu defa sofunun evi idi. Ellerinde, camları işlenmiş, tenekeci kel Şükrünün yapısı, el fenerleri olduğu halde birer ikişer gel'yor, çift kanatlı sokak kapısından iç avluya giriyor, ayaklarını toprak zemine vurarak, yemenilerine (2) yapışan karları silerek kış odasının üğürüklü (3) kapısından içeri dalıyorlardı. Kış odasının, odun, saman ve duman kokan buğulu havası girenin yüzüne sıcak bir nefes gibi çarpıyor, kaş ve bıyıklarda lüleleşen kırıgıları bir anda eritiyordu.

Misafirler şerefine, o gün için yakılmış beş numara gaz lâmbasının, büyük odayı yarı ay-

dınlatan ışığında gençler yer minderlerine sıralanmışlardı. Oturuşları, konuşmaları, gülüşleri, bıyık buruşları, kendine güvenen hareketleri ile hepsi de mutlu, neş'eli, sıhhatli ve hallerinden memnun görünüyorlardı.

Ocakta, iri kütükler, kemre parçaları, badem kabuğu, keş samanı alev alev yanıyor, ocak önü minderlerinde dalga dalga ışık oyunları ve renk hareleri görülüyordu.

Önce, dereden tepeden, günlük işlerinden konuşuldu. Bildircin, keklik, tavşan, avına gidenler, avcılarının meşhur palavrasına sadık kalarak o günün macarlarını anlattılar. Alaylar, nükteler, şakalar kahkahalar, sonu ahırın karanlığında biten, geniş boşlukta yankılar bırakarak kayboluyordu.

Sıra, ikram safhasına gelmişti. Ağının meşhur kuru dutu, cevizi, badem içi, üzüm pestili, sucuğu, kış üzümü ayrı ayrı kaplarda ortaya getirildi.

Yenildi, büyük bir güğümde kaynayan meyve kökü içildi. Hikâyeler, fıkralar anlatıldı. Türküler söylendi, oyunlar oynandı. Böylece vakit epey ilerlemişti.

O sırada, Kâmil ile Kuluş gilin Selman arasında başlayan bir münakaşa dikkatleri o tarafa çekti.

Kâmil:

— Öyle saçma şey olmaz diyordu. Bir insan, bir yemeninin içine giremez.

— İnsan işinin ehli olursa girer.

— Buna çocuklar bile inanmaz.

— Onu, bunu bilmem, ben girerim diyorum sana.

— Giremezsin

— Girersem mahcup olursun

— Giremeyeceksin, mahcup ta olmayacağım.

— Bahse varmısın?

— Alnını da karışlarım

— Nesine?

— Ne istersen.

Çoban gilin Sabri dayı münakaşaya karşı-
rak aralarına girdi:

— Yahü! Ne bölünmez malınız var yani?
Anlatın da dinleyelim. dedi. Selman dayı;

— Bu Kâmil, zaten inadcı keçinin biridir.
Onunla konuşulmaz amma oldu bir kerre. Me-
sele şu; ben bir dua biliyorum. Onu okuyunca
yemeninin içine gireceğim, dedim o buna itiraz
ediyor.

— Vallaha, Selman bunun olacağına ben de
inanmadım. Bu olur mu?

— Mis gibi olur.

Oturanlar da itiraz ettiler. Şamata epeyce
sürdü. Sonunda, en yaşlıları ve akıllıları olduğu-
nu kabul ettikleri, Halepli gilin Hasan Dayının
fikrine müracaata karar verildi.

Hasan Dayı, ocağın baş köşesinde yer min-
derine kurulmuş oturuyordu. Yüzünün sert çiz-
gileri o an için yumuşadı, yarım bir gülümseme
ile onları dinledi. Bu iddiamın yerine getirilece-
ğine o da inanmıyordu. Fakat, kabına sığma-
yan, delikanlı komşusuna bir şans tanımayı uy-
gun görmüş olacak ki;

— Hadi bakalım, gir de görelim.

Her iki taraf için, ceza şartları kararlaştırıl-
dı. Şayet, Selman dayı yemeniye giremezse, Ha-
san Dayı tarafından maşa ile döğülecekti. Gi-
rerse, aynı ceza Kâmil dayıya verilecekti.

Ayaktakiler yerlerini aldılar. Odanın ortasına
bir yemeni getirildi. Selman Dayı:

— İnsaf yahu, insaf, dedi. Yemeni dedikse
çocuk kalığı (4) demedik ya. Hep bir ağızdan
dayattılar.

— O, kalik değil, mis gibi yemeni. Sende
keramet varsa ona da, üsküf'e (5) de girersin.

— Yok ağam! Büyük yemeni isterim.

Hakeme tekrar soruldu. Hasan dayı, gevrek
gevrek gülererek "en büyük yemeniyi seç baka-
lim" dedi.

Selman dayı seçtiği en büyük yemeniyi oda-
nın ortasına getirdi. Bir açık deniz kaptanı ca-
kasiyle yemeniye bir yön verdi. Bunun bir oyun
olduğunu bilmekle beraber hepsi de merakla
sonucu bekliyorlardı.

Selman dayı, ileri geri hareketler yapıyor,
ağızına garip şekiller veriyor, ellerini başının
üzerinde birleştirerek denize atlayacakmış gibi
pozlar alıyordu. "ya allah" diye bağırarak balık
lama bir dalış yaptı. Yemeni, uğradığı zorlu da-
lışın etkisiyle bir adım öne fırladı.

Alnını ovalayarak kalktı; "arkadaşlar beni

sıkıştırmayın, daha vakti gelmemiş giremedim"
dedi.

Zaten acele eden de yoktu. Bekliyorduk. Uç
dalış daha yaptı. Fakat hepsinde de sonuç aynı
oldu. Selman dayı yemeniye girememişti.

Başı öne eğik, ellerini oğuşturarak, masum
ve mahcup bir tavırla hakemin karşısına kadar
geldi.

— Dayağı hakettim dedi. Hasan dayı haya-
tında kimseye fiske ile dokunmamış bir insan-
dı. Bir sağa bir sola bakındı.

— Delikanlılar, dedi. Selman bir çocukluk
yaptı. Gelin bu cezayı affedelim.

— Hayır cezasını görsün.

— Yazıktır yahu.

— O daha çok dayak yer bu akılla.

— Amma yüz yüze bakacağız.

— Ne yapalım haketti.

— Vebalı boynunuza öyleyse.

Birisi maşanın sapından tutarak Hasan da-
yıya uzattı. Bu anda feci bir durum oldu. Ma-
şanın ucu Hasan dayının avuç içine yapışmış,
aniden yere atmıştı. Fakat olan da olmuş aci-
dan yaşanan gözleriyle, avucunun içinde mızrak
ucuna benzeyen kabarmış, kızarmış bir yaranın
açıldığını görmüştü.

Dudakları gerilmiş yüzü sap sarı, ağır ağır
yerinden doğruldu. Oyunun kahramanlarının
karşısında dikildi. Kurdukları bu damışıklı oyu-
nun kötü sonucundan, onlar da şaşırılmışlardı.

Hasan dayı bir şey söylemeden acı acı yüz-
lerine bakıyor, onları nazarlarıyla eziyordu.

Sonra topluluğa döndü.

— Çocuklar, dedi. Selman, Yemeniye soka-
madınız diye hayıflanmayın. Ne farkeder? Beni
yerin dibine sokunuz ve muradınıza da erdiniz.

Sızlayan elini cebine sokarak ihanete uğramış
bir insanın bükülmüş haliyle, hoş vakit geçir-
mek için geldiği bu vefasız toplantıdan kaçarcas-
ına uzaklaştı.

(1) Kürtük : Damlardan küürünen kar kütleleri.

(2) Yemeni : Ağınlı ayakbacıların yaptıkları
o zamanlar herkesin giydiği yerli ayakka-
bı cinsi.

(3) Üğürük : Kapının kendiliğinden kapanma-
sını sağlayan makaralı ağırlıklı tertibat.

(4) Kalik ; Çocuk patiği

(5) Üsküf ; Yüksük

SİZ NE DERSİNİZ?

KEBAN BARAJI GÖL ALANININ KAMULAŞTIRILMASI HAKKINDA

Orhan ÇATALTAŞ
İktisatçı

Keban Barajı göl alanının kamulaştırılması sonucu toprak sahiplerinin alacağı paranın özgülmesi (tahsisi), üzerinde duyarlıkla durulması gerekli bir sorundur. Bu konuya değinen sayın Ükü Soylu'yu kutlarız.

Biz herşeyden önce elde edilecek paranın "toplam" açısından ele alınmasını savunacağız. Kanaatimizce para sahipleri bireysel davranışlardan kaçınıp, toplam sermaye meydana getirmelidirler.

Diğer özgülleme alanlarını bir yana bırakarak biz sadece inandığımız rasyonel alanı, "Kooperatif'i savunacağız. Kamulaştırma (istimlâk) paralarının toplanarak bir kooperatif kurulması ideal yoldur.

KOOPERATİF NEDİR?

Kooperatif, bir toplumun, ekonomik gayelerle ve kendi kendine yardım ilkesini benimseyerek birlikte çalışmalarınıdır. Şimdi kısaca özelliklerinden söz edelim:

— Kooperatif her üyesine tek oy hakkı verir.

— Gelir grupları ya da sosyal tabakaları ne olursa olsun her kes üye olabilir.

— Kooperatiflerde peşin para ile piyasa fiyatına satış yapılır. Bu suretle mal mübayaası ve dürüst rekabet sağlanabilir.

— Yıl sonu muhasebe kârı ortaklar arasında üleştirilir. Üleştirme her ortağın o yıl boyunca yaptığı alış-verişe göre yapılır.

Güntümüzde uygulama alanı bulan 4 kooperatif tipi vardır:

1 — Yapı kooperatifleri; üyelerine, sosyal mesken tipinde evler sağlamak gayesindedir.

2 — Üretim kooperatifleri; gayesi, tarım bölgelerinde rantabl tarım yöntemleri ile verimliliğin artırılmasıdır. Bir kooperatif üyeleri bir hattâ bir kaç modern tarım aracına sahip olabilirler. Modern tarım araçları ile örneğin karasaban arasındaki ayırım kıyaslanamayacak derecede çoktur.

3 — Yoğaltım kooperatifleri; yoğaltım mallarını, üyelerine daha ucuza ve hijyen koşullarına daha uygun biçimde sağlar.

4 — Kredi kooperatifleri; en önemli görevi tefeciliğin önlenmesidir. Rasyonel ve yeterli bir

politika izlenmemesine rağmen T.C. Ziraat Bankası bir örnektir.

Bu kısa anlatımdan sonra; Ağın için ideal olacağına inandığımız 2 tip kooperatif üzerinde duracağız.

I — TARIM ÜRETİM KOOPERATİFİ: KEN-İÇİNDE BAZI BÖLÜMLERE AYRILIR.

a — Sütçülük kooperatifi: Ağın gibi bol otlığa sahip bir bölgede çağdaş sütçülük yöntemi, tarımsal üretkenitenin artırılmasında geniş ölçüde katkıya sahip olabilecektir.

b — Davar ve et kooperatifi: Giderek fiyatları artmakta olan gıda maddelerini ve özellikle eti kooperatif üyeleri ucuz ve kolayca alabilirler. Öte yandan kâr temini için kurulacak bir buzhane ve frigofrik taşıma örgütü ile yoksun bölgelere sevkiyat yapılabilir.

c — Meyve ve Sebze kooperatifi: İklimi meyve ve sebze için uygun olan Ağında özellikle ceviz, üzüm, badem, dut ve bütün sebzeler yetişir. Bu alan da kooperatif için rasyonel bir alandır.

d — Tarım ve bağcılık kooperatifi: Amasya tipindeki Ağın üzümü bütün yurdumuzda tanınmaktadır. Tarım ve bağcılık ürünlerinin değerlendirilmesi, kooperatif üyelerine geniş ölçüde yarar sağlar.

II — Tarım Kredi Kooperatifleri: Tefecilik, politik bir ağızla "modern faizcilik" değil, kanaatimizce özellikle ülkemiz için "monoter bir kanserdir". Bunun önüne geçecek ilk adım, liberal-kapitalist bir ülkede, tarım kredi kooperatifleridir.

Tarım kredi kooperatifleri, ortaklarına tarımsal çabalarda kısa vadeli krediler verir.

Yukardan beri kooperatifçiliği savunurken, "çağdaş bilimsel yöntem" de beraberce ele aldık. Ağınların tutuculuktan uzak, bu ileri düşünceyi uygulayacak akıl ve güce sahip olduklarına içtenlikle inanıyoruz.

Kamulaştırma sonucu paranın atıl sermaye halinde tutulmaması en büyük dileğimizdir. Az gelişmiş ülkelerde atıl sermaye 2 nedenle olur: a— Yatırımların kötü dağılması sonucu bazı ekonomik tırnaklıklar olur. b — Girişimciler (müteşebbisler) talep az da olsa başka yatırım alanı göremeyip aynı sektörde birikirler.

İktisat politikamızı uygulayanların bile zaman zaman düştükleri bu hataya sevgili Ağınların düşmeyeceklerine yürekten inanıyoruz.

Harput

Erenlere Cübbe

Arap Baba'ya türbe oldun

Sara hatuna ana

Kore Mamo'ya maya oldun

Kimine ciğerğâh

Kimine derğah oldun

Güzellerin uğrağı

Yiğitlerin otağı oldun

Torosların yoldaşı

Uluovanın oynası oldun

Kimine döşek

Kimine yorgan oldun

Çağalara şir

Gakkoşlara pir oldun

Ukuş baciya edâ

Kövenkli Hafız'a sedâ oldun

Kimine yâr

Kimine yâran oldun

Gadanalâm; banada izin ver

kölen olam.

Mustafa TURAN

severim

Şu dünyanın dümenine uymadım,

İsotun ismini biber koymadım.

Pırçeliği havuç diye soymadım,

Yapılışın gibi severim seni.

İncirin ismini yemiş koymuşlar.

Elmayla, armuta dokunmamışlar,

Belki bu isimleri uygun bulmuşlar,

Özün doğru ise severim seni.

Kütenin ismine acur diyorlar.

Bizdeki ecürü hiç bilmiyorlar,

Adın hıyar salatalık diyorlar

Ben eski isimle severim seni.

Bu yazdığım şüirmidir bilemem,

Hakikati saklamadan söyleyem.

Yapılışım böyle nasıl gizliyem.

Bende sen olarak severim seni.

Mehmet BEYDEMİR

OSMAN İLTER

İsmail BEYDEMİR

Çocuklukdan delikanlılığa geçişimiz çağında, Ağın'da tanıdığımız en şen ve filozof düşünceli kişiyi kaybettik. Orta boyu, şişman vücudu, ileriye eğik başı ile çok sevimli Osman İlder Ağabeyimiz şu anda artık aramızda değildir. Düşünüyorum da; bu yokluk deyimine dilim zor varıyor. Nasıl olur diyorum, bir kişi yok oluyor aramızdan, ama bu yokluk bizim yaşantımızda bir eksiklik bırakmıyor. Ancak boğazımıza düğümlenen bir yumruk, o'nun yokluğunu unutmadan aktığımız yaşantı selindeki yerimizden bizi ayırmıyor.

Böyle sevdiğim aramızdan ayrılmalarında, büyük ATAÇ'ın ölümü anlatışı hep aklıma gelir. Bir yazısında ölümden korkup kormadığını yazıyordu. Örnek vererek konuya girmişti. Diyordu ki; bir tanıdığım ölünce, o'nu bir daha görmeyeceğim diye hayıflanıyorum. Daha bir yakınım ölünce, aramızda geçmiş konuşma ve görüşmeleri bir daha tekrarlayamayacağım için üzülüyorum. Çok, yakınım olan birisini kaybersem, daha çok üzülüyorum çünkü; onunla geçmiş bütün yakınlığımı da birlikte yitiriyorum, çok üzülüyorum. Ama ben ölürsem; hepimizi, hepimizle olan ilişkim ve ilgimi, kuşları, ağaçları her şeyi yitireceğim, nasıl üzülmem, Bu anlatıştaki özdenlik ve gerçeğe ölümün tarifini şimdiye dek hiç bir yazarda görmemişim. Bana göre tam bir ölüm anlatımı, bana göre tam bir insancıl düşüncenin tarifi olan bu deyimden öteye, geçebilecek bir anlatım yapılamaz. Bu örnek üzerinde düşünüyorum da, Osman İlder Ağabeyimizin kaybı acı. Çünkü o'nun tatlı sözlerini bir daha duyamayacağız, çünkü o'nun insanlık dolu davranışlarını bir daha göremeyeceğiz.

Ben kendi edingime göre diyorum ki, ölümün yüzü soğuk olur, hal deyimi insanların ölümden korkmalarının sonucudur. Çocukları söylemiştir "ben ölüden çok korkardım ama, (bir yakınımın ölüsünü diyerek).... hiç korkmadım" Bu da açıkça anlatıyorki, insanlar ölüden değil, ölünün adında kendi ölümünden korkmaktadır. Bu korku bilinç altı bir yerleşme ile, etkisini böyle gösteriyor. Osman İlder ağabeyimiz, bu ölüden korkma korkusunu yenmiş, bilinçli bir kavramla kendi ölümünden de korkmaz olmuştu. Geçip gideceğine kesin olarak inandığı yaşantısının olabildiğince mutlu geçmesini isterdi. Bunun için de, elinden gelen her şeyi yapar, tam bir insan tutumu ile, kimseyi kırmaz, kendi mutsuzluğu bile söz konusu olsa, insan-

ların mutluluğu için fedakâr davranırdı. Ağın'da, çok oturduğu Elâzığ'da ondan hoşnut olmayan kimseye rastlamadım. Bu her kula nasip olacak büyüklük değildir. Çok sevdiği Ağın'a sık sık gidip gelemezdi ama, Ağın'a gömülmesini isteyecek kadar Ağın'ı severdi. Malatya TCDD İşletmesinde tanımayan yok. Sevdiğini bir kez de buradan anladım, hiç kimse, hakkında olumsuz bir iddiada bulunmuyor. Eğer Tanrı rahmetini bu istekler içinde verecekse, bol rahmeti oldu.

Ben Osman İlder ağabeyimizi iki kere se-verdim. Birisi, İlder'lik yolu içinde, kendisinin büyük kişiliği, İkincisi de Noman Amca'dan sinmiş bir koku bulunmasındandı. Gerçekten, aşağı yukarı üç davranışının birini Noman Amca gibi babayani, dobra dobur, allemsiz kallemsiz gösterirdi. Noman Amca'yı Osman Ağabey de bizim gibi çok severdi. O kendini beğenmiş düzmece kişiler gibi, bazılarını küçük görme, umursamama gibi bir durumu yoktu. Hele gençler, davranışları insanca oldukça o'nun çocukları idi. Burada çocukları derken, eski despot babalık tutumu anlaşılmasın, çocuklarını arkadaş edinen pedegog babaları anlatmak isterim. Hiç bir kimse o'nun için kötü değildi, onun için de kendisine kimse şudur diyemedi.

Askerden izinli gelirken 1948 de Elâzığ'da karşılaşmıştık. Beni alıkoyup gezmemizi istedi. Elbetteki asker giysisi ile bu olmazdı. Kendi elbiselerinden birinin demiryol işratelerini söktü, bol pantolonunu kayışla boğup, ceketi giydim. Ancak kendimi görünce, kendim güldüm. Ceket belime iki kere dolanıyordu. İşte bu durumda benim gibi iki kişinin rahatça sığabileceği elbisenin içine 130 kiloluk Osman İlder Ağabeyimiz girerken, ölümünden sonra 32 kilo geldiğini duyduk. Aklın duracağı bir sonuç bu, düşünülmesi mümkün olamayan bir sonuç bu, ama olmuş işte. Kafamdaki eski yerini değiştirmemesi bakımından, bu durumunu görmediğime memnunum. Her halde tanınacak bir durum değildi.

Ne desek, nasıl anlatsak o'nun büyüklüğünün yakınına bile varamayız. Son insanlık görevimiz olan bu satırlarımı yetersizce bulup, anlatamadıklarımı içime düğümlüyeceğim. Tanrı rahmetini bol etsin.

Yeğeni Burhan İlder, oğlu Yalçın ve daha hatırlayamadığım bütün akraba ve yakınları ile hepimizin, Ağın'ımızın başı sağolsun derken, bir Ağın deyimi ile sözlerime son vereceğim:

ÖLÜM; EVİN YIKILA.

Mektup (*)

Sayın ve çok çok hürmetli zeki vek abiliyetli Ağın dergisi sahipleri

Bendeniz Ağın'lıdır ve ilk sayısından beri de Ağın dergisini okumaktadır. Sizlere Ağın dergisinde son zamanlarda çıkan saçma, soytarıca ve lüzumsuz yani kısacası Ağın'ımızla hiç ilgisi olmayan yazılardan bahsedeceğim. Efendim derginiz daha doğrusu dergimiz ilk zamanlarda güzel denecek derecedeydi. Fakat şu son zamanlarda dergi benliğini tamamen kaybetmiş durumdadır. Bir kere dergide Ağın'ımızla ve hemşehrilerimizle ilgili çok az konular çıkıyor. Çoğunluğu kendini beğenmiş basmakalıp 4,5 kılıbığın veyahut da ismini dahi hiç duymadığımız sosyete sınıfına mensup kişilerin bir çok Ağın'lı tarafından kızılarak okunmayan yersiz yazıları ve konuları kaphıyor. Bunlarda derginin değerini tamamen ve okuyucu sayısında kısmen yavaş, yavaş azalmasını sağlıyor. Sizlere bu dergiyle ilgisi olmayan yazılardan bazı örnekler vereceğim.

Örneğin Bülent Köksal zübbesinin yazdığı "Çağdaş Ulusculuk Anlayışı Üstüne Bir Deneme" isimli yazı serisi ki bu yazının konusu Ağın'lı bir hemşeriyi ve Ağın'ımızı ilgilendirecek bir konu değildir. Avrupa tarihinden bahsediyor bu tür yazıların Ağın dergisinde çıkması lüzumsuzdur. Ağın'lı bu yazıyı ne yapın ve ne anlasın.

2) "Kabul Etmemiz Gereken Gerçekler." (Walter lippmann) dergiyle hiç bir ilgisi olmayan bir yazı üstelik yazarıda nerde kaldı bir türk, yabancı.

3) "Kütüphaneciliğe dair" yazı tamamen ilgisiz.

4) "Fotograf Öğretimi" (Mustafa Niksarlı) bu kendini beğenmiş tipsiz zat herhalde bütün Ağın'lıları kendi gibi fotoğrafçı uşağı yapmağa niyetli. Diyeceksiniz ki bu tür yazılar insanın bilgisini zenginleştirir evet zenginleştirir ama bu tip yazılar Ağın dergisinde çıkması anormal ve saçma oluyor. Bu örnekleri ben misal olarak 68 in 9 uncu ayında çıkan dergiden yazdım fakat değişen bir şey yoktur daha bunun gibi sayısız saçmalıklar hızını son çıkan sayıda da şaşılacak derecede artırmıştır. Yani dergi okunamıyacak hale gelmiştir. Derginin bu durumu dergi yöneticilerinin ve sahiplerinin kuş beyinli gösteriş meraklısı kimseler olduklarını gösterir. Mademki kabiliyetlerini gün geçtikçe kaybediyorlar biz bu işi beceremiyoruz desinler ve sorumluluklarını kendilerinden aşağı gördükleri ve konuşmağa tenezzül dahi etmedikleri hemşehrilerine devretsinler. Son olarak şunu da söyleyelim dergide çıkan dergiyle, Ağın'lıyla ilgisi olmayan bu yazılar yazı kurulunun incelemesinden geçtiğine göre demekki yazı kurulunu meydana getiren gösteriş meraklısı kıymetli Nuri Onat ve Nihat Asyalı beylerin zerre kadar kabiliyetleri kalmamış zaten kalsaydı bu tür yazıları yayınlamazlardı Eğer ikisinde illa hayır daha tonlarca kabiliyetimiz var diyorsa oyleyse hiç durmasınlar bir göz doktoruna gidip birer gözlük alsınlar yok eğer gözlükleri varsa numaraları yanlış o zaman numaraları değiştirsinler. Diyeceklerim bu kadar belki bu satırlar dergi sahiplerini çok üzecektir, fakat bu üzüntülerini dergide veyahut yazı kurulunda yapacakları reform ve değişiklikle önleyebilirler.

Bir Gurup Ağın'lı

(*) Dergi adına gelen bu mektup aynen sunulmuştur.

Bir mektup ve bir cevap

Hüseyin KABASAKAL

Dergimize bir çok mektup gelir. Bunlar, yazarlarının bilgi, kültür, kabiliyet, edep ve terbiye ölçüsüne göre türlü renk, lezzet râyiha ve etki gösterirler. Şunu hemen kaydetmeliyim ki biz bu mektupları daima dikkatle, ciddiyetle okur, inceler kıymetlendirir ve söylediklerinden faydalanır, yazarına da teşekkür ederiz.

Bu defa garip, hırçın, ölçsüz, fikirsiz, Ağına ve Ağınlığa yakışmayan bir mektup aldık. Kaligrafisi, ifadesi, tavır ve edası sahibinin, ağırlığı altında ezildiği aşağılık duygusunu meskelemek ihtiyacında, ukalâ, medenî terbiye ve cesareten yoksun bir genç olduğunu işaret ediyor.

İmzasız bir mektubun zayıf siperi arkasına gizlenen ve "Bir grup Ağınlı" deyimini de ittifa-kına çağırın, bu ödlele çocuğa cevap vermemek gerekirdi. Fakat; tenkit nedir, nasıl yapılır, edep ve terbiye neyi icap ettirir? Bunları öğretebilirsek bir hemşehriyi çirkin yalnızlığından kurtarabilirsek kendimizi yurt hizmetinde olumlu bir görev yapmış olmanın huzuru içinde bulacağız dedik. İşte bunun için bunları yazıyoruz.

Mektup sahibi: Dergide çıkan yazılara dergi faaliyetlerine, dergiyi çıkaran görevlilere ve yazar yazanlara saldırıyor.

Hoşuna gitmeyen yazılar için; saçma, soytarica lüzumsuz, Ağınla ilgisi olmayan, benliğini kaybetmiş, yersiz, ilgisiz anormal gibi vasıflar kullanıyor. Dergi faaliyetlerimizi "sayısız saçmalıklar" diye adlandırıyor.

Dergi görevlileri ve yazarlar için ise aşağıdaki parlak nitelikleri sıralıyor:

1. Çok çok hörmetli, zeki ve kabiliyetli,
2. Kendini beğenmiş basmakalıp 4-5 kılıbık
3. Zübbe,
4. Kendini beğenmiş tipsiz zat.
5. Fotoğrafçı uşağı,
6. Kuş beyinli
7. Gösteriş meraklısı
8. Zerre kadar kabiliyetleri kalmamış,
9. Ve körleşmiş gözleri için gözlük tavsiyesi.

Hiç bir menfaat gözetmeden çalışan didenen, karınca kararınca yurduna yurttaşına bir hizmet yapmaya çalışan, Ağın defgisi mensuplarına reva görülen bu çirkin, kirli davranışın kıymetlendirilmesini, kıymetli okurlarımızın takdirlerine arz ederek, mektubun içinde düğümlenen isteğe temas edeceğim.

Elle tutulamiyan, gözle görülemiyen varlığı hezeyanları ile belli olan bu delikanlı derki:

1. Ağın dergisinde, Ağınla ilgisi olmayan hiçbir yazı ve şiir çıkmasın.

2. Yurt içi ve dışından ilmi, edebî yazılar alınmasın. Bunlar dışında yazıların degiye konması; "dergi yöneticilerinin ve sahiplerinin, kuşbeyinli gösteriş meraklısı kimseler olduklarını gösterir. Mademki kabiliyetlerini gün geçtikçe kaybediyorlar biz bu işi beceremiyoruz desinler ve sorunluluklarını, kendilerinden aşağı gördükleri ve konuşmağa tenezzül dahi etmedikleri hemşehrilerine devretsinler"

Yani, kendisine ve (bir grup Ağınlı) sına.

Bahsettiği kimseler; hiçkimseyi kendilerinden aşağı görmezler. İcabında her seviyede insanlarla, gereği gibi konuşmasını da bilirler. Dergiyi Ağın kültür derneği yöneticileri, kültür derneği tüzüğünde belirli görevleri meyanında çıkarırlar. Bu kimseler bu görevi silâh gücü ile almamış, seçimle gelmişlerdir. Görevlerini en iyi şekilde yaptıklarına da inanmaktadırlar.

Kendisine, ilim, irfan, insanlık öğretmiş bü-yüklere için, kabasaba, çirkin saldırıları yapan bu şahsın, evvelâ konuşma ve yazışma usullerini sonra da çevresine karşı davranış adabını öğrenmesini tavsiye ederiz.

Derginin tuğumuna gelince; dergi fikir ve sanat dergisidir Her zaman, her sahifede Ağını yansıtan yazılar, Ağınlı olan ve olmayan okuyucuya bıkkınlık verir.

Kaldığı; Dergiyi çıkaranlar en az bu delikanlı kadar Ağını ve Ağınlıyı severler. İyiyi, uygunu bilir ve yaptıklarını şuurla, edeple yaparlar.

Tenkit güzel, tahkir çirkindir. Yapıcı tenkit de daima kollarımız açıktır. Kabakçı Mustafavari saldırılarıyla fikir yolcularını yollarından alıkoyacaklarını sanan yalınkat kimselere, çizme den yukarı çıkmamalarını tavsiye ederiz.

Saraycık

Mehmet BİLİR

Dergimizin bir amacında yöremizi tanıtmaktı. Bu düşünceden esinlenerek, bölgesel incelemelerle ilgili birkaç yapıt karıştırdım. Fakat Ağın Dergisine ve onun seçkin okuyucularına sunabileceğim bilgiyi toplamak benim için bir hayli zor oldu. Yapacağım kusur ve noksanlıkların bağışlanmasını dileyerek köyümü tanıtmaya çalışacağım.

Köy, Elâzığ İlinin Ağın ilçesine bağlı yüz haneli, yedi yüz elli nüfusludur. İlimizin 72 km. kuzeybatısında 1050 rakımlıdır. Çıplak tepelerin üzerinde kurulmuştur. İlçeyi bağlıyan devlet yolu eskiden köyün içinden geçirdi. Yolun kısaltılması amacıyla şimdi köyün dışına alınmıştır. Böylece nüfusu üç bin kadar tutan beş köyün yolu sekiz kilometre uzamıştır. Malatya-Arapkir şosesi ise, köyün iki kilometre batısından geçtiğinden bu köy grubu kendi illerini bırakarak ekonomik yönden Malatya'ya bağlanmıştır.

Köy halkının yüzde doksanı tahıl üretiminde çalışmaktadır. Malatya şosesinin yaklaşması ve taşıma kolaylığı sonucu halkın bir kısmı bağcılığa yönelmiştir. 1968 yılında köy 60 ton üzüm ihrac etmiştir. Köy dört traktör ve birde mazotla çalışan değirmene sahiptir. İlkokul, 1939 yılında atanan tek öğretmenle öğretime açılmıştır. Okulumuzun ilk öğrencisiyim. Çeşitli meslek kollarına birçok eler:an yetişmiştir. Köy halkından olupta hariçte tahsil yapanları da katacak olursak; bir mühendis, iki subay üç astsu-

bay, iki ortaokul, on ilkokul öğretmeni yetiştirmiştir. Halen on lise, onbeşte ortaokul öğrencisi bulunmaktadır.

Köyün tarihi, yaşlılardan edindiğimiz bilgilere ve rivayetlere dayanmaktadır.

Bazılarına göre; 1514 de Yavuz Sultan Selim Çaldıran seferine giderken, Şiiliğin Anadoluya yayılmaması için tedbir düşünür. O devirde Urfa yöresinde kuvvet ve cesareti ile tanınan Millî aşireti yaşamaktadır. Yavuz Sultan Selim, kumandanlarından Bıyıklı Mehmet Paşa aracılığı ile Millî aşiretine mensup iki kardeşi, emrindeki ailelerle birlikte getirip birini Çemişkezek ilçesinin Sığınak köyüne, diğerini Saraycık köyüne yerleştirmiştir. Bu iki kardeş silah ve kılıç kuvveti ile Şiiliği önlemeye çalışmışlardır.

İleri sürülen diğer rivayete göre; Urfa'nın Siverek ilçesinde bulunan bir aşiret beyinin kızını kaçırarak aile o bölgede barınmıyarak Saraycık'a yerleştikleridir. Bu aile kışın köyde oturur, yazın Arapkir'in Göldağında yaylaya çıkarılmış.

Köyümüzün konuk severliği, cesur olmaları, ata ve silaha sevgileri, ahlâk anlayışı Oğuz Türklerinin yaşantılarını hatırlatıyor insana

Köyde, kan davası gütmeye ve kumar alışkanlıkları vardır. Bu, aşiret beyliğinden kalma bir alışkanlık olabileceği gibi, Abdülhamit devrinin ağalara vermiş olduğu sonsuz yetkinin kalıntıları da olabilir. Böyle bir ortamda silaha sarılma zorunluğu doğmuştur. Kumar ise, Birinci Dünya Savaşında, köyde kalan asker kaçakları tarafından geliştirilmiştir. Şimdi yetişen ve okuyan yeni nesil bu hastalıklardan kurtulmuştur. Bu arada köyümüze okuma olanaklarını getirenleri saygı ile anarız.

Köyde halen, her Anadolu köyü gibi koyu bir taasup hüküm sürmektedir. Orada ilk başı açık gezen ve gözlük takan insan olarak, köyün gençleri tarafından dövülmüşümdür. İlk olarak radyoyu götürdüğümüzde komşumuz topal Zeynep, -babamın imam olması nedeni ile- "Molla gile teccel gelmiş" diyordu. Halen Saraycıkta elliye yakın radyo bulunmaktadır. Ayrıca bir köy odası ve iki kahvehanesi vardır.

İçme suyunun çok az olması başlıca dertlerinden biridir. Bunun giderilmesi ve Keban barajının inşası ile köyün kısa zamanda elektriğe kavuşturulması dileğimizdir.

Abone Adresleri

- 1 — Nuri ONAT
Kenedy Caddesi No: 76/6
Küçükesat — ANKARA
- 2 — Prof. Dr. Muharrem ÖZSAN
Mithat Paşa Caddesi No: 36/1
— ANKARA —
- 3 — Fikri YÜCEL
Devrim İlkokulu Öğretmeni
— ARAPKİR —
- 4 — Lütfü SOYLU
Seyir ve Hidrografi Dairesi
Mesaha Şubesi
Çubuklu — İSTANBUL
- 5 — Hüsamettin ERTUĞRUL
Ege Mahallesi Kıvrak Sokağı
11 numara karşısı
— BALIKESİR —
- 6 — Ahmet YÜCEL
Babür Caddesi Sosyalevler 3/A
Blok C Giriş No: 8
Dışkapı — ANKARA
- 7 — H. Tahsin ÖZTÜRK
J. Assb. Baş. Çaş. Merkez Jandarma
Karakol Komutanı
— TARSÜS —
- 8 — Enis DALKILIÇ
İmrahor Caddesi Samur Sokağı
No: 40/5
Kurtuluş — ANKARA
- 9 — Mehmet ÇINAR
Bülbülderesi Caddeci Belkıs Sokağı
No: 32 - 5
— ANKARA —
- 10 — Hüseyin ÖZKUL
Uzungil Mahallesi
AĞIN — ELÂZİÇ
- 11 — Dr. Vâkif ÖZKUL
İç Cebeci Özsoy Sokağı No: 3/4
— ANKARA —
- 12 — Mustafa ÖZEN
Kozluk Mahallesi Kayseri Sokağı
No: 30/31
— İZMİT —
- 13 — Nail YILMAZ
T. C. Ziraat Bankası Veznedarı
Batman — SİİRT
- 14 — Mustafa YÜZBAŞIOĞLU
Ceza Hakimi
Gebze — İZMİT
- 15 — Osman GÜLER
Kalaba Ortaokulu Müdürü
Kalaba — ANKARA
- 16 — Dr. Hamit SOYLU
Fevzi Çakmak Sokağı No: 41 A/9
Demirtepe — ANKARA
- 17 — Mehmet BEYDEMİR
TCDD. Telefon Santral Memuru
— MERSİN —
- 18 — İbrahim SEZGİN
Ege J. Deniz Bölge K.J 7 Sayılı
Bot Telsiz Operatörü
— ANTALYA —
- 19 — Fevzi ÖZDİL
Top. Ütgm. 479. Top. Tb.
Patnos — AĞRI
- 20 — Onur ONAT
Karakol arkası Hacı İsmail
Mahallesi No:54
Balgat — ANKARA
- 21 — Nevin ÖZİŞİK
Üreğil Refet Bele İlkokulu
Öğretmeni
Kayaş — ANKARA
- 22 — Ülgen Erarslan
9. Sokak No: 4 - 7
İncesu — ANKARA
- 23 — Vehbi ERTÜRK
Akbank Müdürü
— ELÂZİÇ —
- 24 — Gülseren ÖZ
Evren Sokağı Aslanoğlu Apt.
No: 9/2
Cebeci — ANKARA

- 25 — Mübeccel BAYRAKÇEKEN
Atatürk, Ortaokulu Fen Gurubu
Öğretmeni Anafartalar Caddesi
— ANKARA —
- 26 — Veysel GÜNDÜZ
Tapa İşletmesi Muayene Şubesi
No: 15677
— KIRIKKALE —
- 27 — Hakkı AKBAŞ
Bayındırlık Müdürlüğü Yapı
Teknikeri
— KONYA —
- 28 — Mehmet BİLİR
Nailbey Mahallesi Yenice Sokağı
No: 51
— ELÂZİĞ —
- 29 — Memduh SOYLU
TCDD. 5. İşletme Müdürlüğü
Muhabere Şefi
— MALATYA —
- 30 — Necdet KORKMAZ
Lise Tarih Öğretmeni
Pınarbaşı — KAYSERİ
- 31 — Arif KAYA
Sıhhiye Marmara Sokağı No: 10/5
— ANKARA —
- 32 — Ersin TULUNAY
63 Lozells Street
Birmingham 19 — ENGLAND
- 33 — Şemsi ÖZER
Fındıkzade Şair Mehmet Emin
Sokağı Kayakardeşler Ap.
No: 22/10
Topkapı — İSTANBUL
- 34 — Hüseyin GÜNDÜZ
Meteroloji Merkez Bankası Koope-
ratif Evleri Özgürler Sokağı No: 27
Kalaba — ANKARA
- 35 — Müfide TUNCER
Demirkapı Sokağı No: 33/1
Demirlibahçe — ANKARA
- 36 — Sami YÜZBAŞIOĞLU
Topkapı Şişe Fabrikası
Kışla Caddesi
Davutpaşa — İSTANBUL
- 37 — Mustafa AKTAŞ
Kadastro Fen Memuru
— KIRŞEHİR —
- 38 — İsmail BEŞE
Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü
Muhasebe Servisi
— ANKARA —
- 39 — Lütfi ÇINAR
TCDD. Kürk İstasyonu Hareket
Memuru
Sivrice — ELÂZİĞ
- 40 — Lütfi GÜNDÜZ
Başak Sokağı No: 7/14
Küçükesat — ANKARA
- 41 — Burhan İLTER
Kurtuluş 2. Dedeefndi Sokağı
Erkut Apt. No: 16/8
— ANKARA —
- 42 — Halis Fikret AKSOY
Gençlik Caddesi No: 37/3
Anıttepe — ANKARA
- 43 — Dr. Kemal KÖSEOĞLU
Atatürk Bulvarı Kınacı Ap. No: 107 - 7
Kızılal — ANKARA
- 44 — Necdet BAYTAŞ
İskitler Sel Sokağı No 44/6
— ANKARA —
- 45 — Zeki GÜVEN
Farabi Sokağı Güven Ap. No: 42-11
Çankaya — ANKARA
- 46 — Hüseyin KABASAKAL
58. Sokak No: 3
Bahçelievler — ANKARA
- 47 — Ali Rıza GENÇOSMANOĞLU
Bülten Sokağı No: 29/3
Kavaklıdere — ANKARA
- 48 — Kemal NIKSARLI
Nailbey Mah. Bağlar Sokak No: 42
— ELÂZİĞ —
- 49 — Ali ULAŞ
Eş. Çvş. Sokağı Manolya Ap. No: 4/5
Seyranbağları — ANKARA
- 50 — Güner ÖZMEN
Bineктаşı Sokağı No: 18/B
Küçükesat — ANKARA

Sayın Abonemiz

Sevgi ve desteğinizle yaşayan derginizin, 1969 yılı abone ücreti olan 24 lirayı ve 1968 yılı ikinci taksidiniz 12 lirayı T.C. Ziraat Bankası Kızılay şubesi (630/59) veya Türkiye Vakıflar Bankası Cebeci şubesi (20-19-6) nolu hesaplara göndermek üzere bu bankaların bulunduğunuz yerdeki şube ve ajanlarına hemen yatırmanızı saygılarımızla bildiririz.

MAHMUT MACİT

AKARYAKIT İSTASYONLARI

İskitler Merkez : 11 77 35 - 11 53 07 - 11 35 69

İskitler : 10 40 68

Gazi : 13 65 91 - 13 18 75

Ergazi : 13 10 00

Kızılay : 12 96 01

Esenboğa : 10 85 60 - 240

MAHMUT MACİT

AKARYAKIT İSTASYONLARI